

АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН 2025 ОНЫ ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙН ТАЙЛАН

2025.06.23.

Улаанбаатар хот

Авлигатай тэмцэх газар Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр эхний хагас жилд дараах ажил, арга хэмжээг гүйцэтгэж ажиллалаа. Үүнд:

Нэг. Удирдлага, зохион байгуулалтын чиглэлээр:

1.1. Захиргааны удирдлагын талаар. Байгууллагын 2025 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөг 2024 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хийсэн хяналт-шинжилгээ үнэлгээний дүн, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө болон холбогдох бусад бодлогын баримт бичгүүдийг үндэслэн баталж, хэрэгжилтийг зохион байгуулан ажиллалаа.

Авлигын эсрэг хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1, 21.1.4-т заасныг баримтлан Монгол Улсын Ерөнхий сайдаас Авлигатай тэмцэх газрын даргыг улируулан томилох тухай санал болгосныг Улсын Их Хурлын чуулганы 2025 оны 4 дүгээр сарын 3-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэж, хуралдаанд оролцсон гишүүдийн 92.0 хувь нь дэмжиж баталснаар Авлигатай тэмцэх газрын даргыг улируулан томилох тухай Улсын Их Хурлын 03 дугаар тогтоол албажин 2025 оны 5 дугаар сарын 2-ны өдрөөс даган мөрдөж эхэллээ.

Авлигатай тэмцэх газрын дарга, тэргүүн комиссар З.Дашдаваагийн урилгаар Малайз Улсын Авлигатай тэмцэх хорооны дарга Тан Шри Дато' Шри Азам бин Баки тэргүүтэй төлөөлөгчид 2025 оны 2 дугаар сарын 24-28-ны өдрүүдэд Монгол Улсад ажлын айлчлал хийв. Айлчлалын хүрээнд хоёр тал авлигатай тэмцэхэд бүхий л чиглэлээр хамтран ажиллахад бэлэн байгаагаар санал нэгтэй илэрхийлж, Монгол Улсын Авлигатай тэмцэх газар болон Малайз Улсын Авлигатай тэмцэх хороо хооронд авлигаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх чиглэлд хамтран ажиллах тухай “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг”-т гарын үсэг зурав.

Авлигатай тэмцэх газрын дарга, тэргүүн комиссар З.Дашдаваагийн урилгаар Тайландын Хаант Улсын Авлигатай тэмцэх үндэсний хорооны дэд комиссар, ноён Паттарасак Ваннасаенг тэргүүтэй төлөөлөгчид 2025 оны 6 дугаар сарын 9-13-ны өдрүүдэд Монгол Улсад ажлын айлчлал хийлээ. Талууд албан ёсны уулзалт хийж, байгууллага хоорондын найрсаг харилцаагаа цаашид улам гүнзгийрүүлэн хөгжүүлж, албан хаагчдыг мэргэшүүлэн сургах, харилцан туршлагаа солилцох, цаашид идэвхтэй хамтран ажиллахаар харилцан тохирч, Монгол Улсын Авлигатай тэмцэх газар болон Тайландын Хаант улсын Авлигатай тэмцэх үндэсний хороо хооронд авлигаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх чиглэлээр хамтран ажиллах тухай “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг”-т гарын үсэг зурлаа.

Энэхүү айлчлалууд нь Монгол Улс, Малайз Улс, Тайландын Хаант Улсын авлигатай тэмцэх байгууллагуудын гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлж, хамтарсан сургалт дадлага зохион байгуулах, албан хаагчдын мэргэжлийн мэдлэг, ур чадварын түвшинг дээшлүүлэх, чадавхжуулах, харилцан мэдээлэл солилцох үйл ажиллагаанд ахиц авчирсан арга хэмжээ боллоо.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2024 оны 5 дугаар сарын 16-ны өдрийн 46 дугаар тогтоолоор баталсан “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр (2023-2030)-ийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-нд тусгагдсан арга хэмжээний хэрэгжилтийг зохион байгуулах, хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын үйл ажиллагааг улсын хэмжээнд уялдуулан зохицуулах, зөвлөмж өгөх, мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, хяналт тавих, тайлан мэдээг нэгтгэх, хяналт, шинжилгээ-үнэлгээ хийх ажлыг гүйцэтгэж байна.

Улсын Их Хурлын Хууль зүйн байнгын хорооны 2025 оны 01 дүгээр тогтоолоор “Журам, маягт, жагсаалт шинэчлэн батлах тухай” 2024 оны 5 дугаар тогтоолын 10 дугаар хавсралтаар

баталсан “Мэдүүлэг гаргах албан тушаалтны жагсаалтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” 01 дүгээр тогтоол батлагдав.

Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага (OECD)-ын Зүүн Европ, төв Азийн Авлигын эсрэг сүлжээний бүгд хуралд танилцуулагдсан Истанбулын Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний 5 дугаар шатны мониторингийн тайланг хүлээн авч, зөвлөмжийг хүргүүлэхээр бэлтгэж байна.

“Монгол Улсын авлигатай тэмцэх хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, авлигын ерөнхий нөхцөл байдал-2024”-ын талаарх мэдээлэл, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн нэгдсэн тайлан, түүнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийсэн мэдээллийг эмхэтгэн Авлигын эсрэг хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.1-д заасныг баримтлан Улсын Их Хурал, Засгийн газар, яам, агентлаг, аймгийн ИТХ-ын дарга, Засаг дарга болон холбогдох бусад байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлээд байна.

Эрүүгийн хуульд хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн ажлын хэсэгт эрх бүхий албан тушаалтан ажиллаж байгаа бөгөөд эдгээр хууль болон Авлигын эсрэг хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Шүгэл үлээгчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төсөл, Засгийн газрын Тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Худалдан авах ажиллагааны тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-ийн төсөл болон холбогдох хууль, журмын төсөлд тусгавал зохих саналуудыг хууль санаачлагчид болон Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Хууль зүй, дотоод хэргийн яам зэрэг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд уламжлав.

Тайлант хугацаанд байгууллагын дотоод үйл ажиллагааг зохицуулж байгаа 5 эрхийн актыг батлан мөрдүүлж, түүний дотор 1 актад нэмэлт, өөрчлөлт оруулж захиргааны хэм хэмжээний улсын нэгдсэн санд бүртгүүлэв. Холбогдох бусад эрхийн актуудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, шинэчлэн найруулах төслийг боловсруулаад байна.

Үндэсний аудитын газраас Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2024 оны жилийн төсвийн гүйцэтгэл, санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хийсэн аудитын хяналт шалгалтаар “Зөрчилгүй” дүгнэгдлээ.

Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд заасныг баримтлан байгууллагын мэдүүлэг гаргавал зохих албан хаагчдын 2024 оны мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн үйл ажиллагаа болон албан тушаалтнуудын 2024 оны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлэг (ХАСХОМ)-ийн шинэчилсэн бүртгэлийн тухай мэдээллийг Улсын Их Хурлын Хууль зүйн байнгын хороонд, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2024 оны 73 дугаар зарлигаар баталсан “Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийг мэдээллээр хангах журам”-д зааснаар холбогдох мэдээ, мэдээллийг Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлд, ХАСХОМ-ийн тайлан, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээлэл, гэмт хэргийн статистик мэдээг боловсруулан Үндэсний статистикийн хороонд тус тус хүргүүлж, хуулийн хэрэгжилтийг ханган ажилласан.

Байгууллагын хэмжээнд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас 9520 албан бичиг хүлээн авч, 12193 албан бичиг илгээж, орон нутгийн шууданд болон бусад албан байгууллагад давхардсан тоогоор 14992 бичиг баримт хүргэсэн үзүүлэлттэй байна.

2025 оны эхний хагас жилд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага, албан тушаалтнаас гаргасан 1513 гомдол, мэдээлэл хүлээн авсныг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал өргөдөл, гомдол, мэдээлэл 243 нэгжээр буюу 13,8 хувиар, түүний дотор гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээлэл 271 нэгжээр буюу 25,8 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

1.2. Гадаад харилцааны талаар. 2025 оны эхний хагас жилд байгууллагын гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх, олон улсын өмнө хүлээсэн үүргээ амжилттай хэрэгжүүлэх, НҮБ-ын Авлигын эсрэг конвенцыг хэрэгжүүлэх чиглэлээр олон улсын болон гадаад улсын ижил чиг үүрэг бүхий байгууллагатай нягт хамтран ажиллалаа.

Бүгд Найрамдах Узбекистан улсын Авлигатай тэмцэх агентлагтай авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх, нийтийн алба, төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй байдлыг хангах талаар хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, сайн туршлага солилцох, албан хаагчдын ур чадварыг дээшлүүлэх, энэ чиглэлээр “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг” байгуулах, хамтран ажиллах талаар тус агентлагийн эрх бүхий албан тушаалтнуудтай уулзалт хийж хэлэлцэн, тодорхой асуудлуудаар шийдэлд хүрлээ.

2025 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдөр Эрүүдэн шүүхээс урьдчилан сэргийлэх нийгэмлэг (АРТ)-ийн ахлах зөвлөх Бэн Баклэндийг Авлигатай тэмцэх газрын дарга, тэргүүн комиссар З.Дашдаваа, Дэд дарга, эрхэлсэн комиссар Г.Азжаргал, Тамгын хэлтсийн дарга, эрхэлсэн комиссар З.Баасанням нар хүлээн авч уулзан, хоёр талын хамтын ажиллагаа болон мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад үр дүнтэй мэдүүлэг авах загвар буюу “Peace model”-ийг үйл ажиллагаанд нэвтрүүлэх талаар харилцан ярилцав.

2025 оны 1 дүгээр сарын 31-ний өдөр Австралийн Холбооны Улсын Элчин сайдын яамны Дэд тэргүүн Андро Бэрримэн болон улс төрийн ажилтан Хайдар Аршад, 2025 оны 3 дугаар сарын 20-ны өдөр Австралийн Холбооны цагдаагийн олон улсын удирдлагын газрын Бээжин дэх төлөөлөгч ноён Жефф Коклес болон тус улсын Элчин сайдын яамны улс төрийн ажилтан Хайдар Аршад, 2025 оны 3 дугаар сарын 18-ны өдөр Их Британи, Умард Ирландын Нэгдсэн Хаант Улсын Үндэсний гэмт хэрэгтэй тэмцэх газрын Бээжин дэх холбогч офицер Дэвид Сатклифф нарыг Авлигатай тэмцэх газрын дэд дарга, эрхэлсэн комиссар Г.Азжаргал хүлээн авч уулзан, байгууллагын үйл ажиллагааг танилцуулж, хамтын ажиллагааны талаар ярилцлаа.

2025 оны 6 дугаар сарын 16-ны өдөр Авлигатай тэмцэх газрын дэд дарга, эрхэлсэн комиссар Г.Азжаргал Олон улсын валютын сангийн төлөөлөгчдийг хүлээн авч уулзан “Авлигатай тэмцэх жил”-ийн хүрээнд хэрэгжүүлсэн бодлого, үйл ажиллагаа, хууль эрх зүйн орчин, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн талаар мэдээлэл өгч, төсөв, санхүүгийн хяналт, төрийн өмчит компаниудын засаглалын талаар санал солилцов.

2025 оны 3 дугаар сарын 8-14-ний өдрүүдэд зохион байгуулагдсан “НҮБ-ын Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пакт”-ын хэрэгжилтийн талаарх Монгол Улсын долоо дахь ээлжит тайланг хэлэлцүүлэн хамгаалах арга хэмжээнд эрх бүхий албан хаагчид оролцож, холбогдох асуудлаар мэдээлэл өглөө.

2025 оны 4 дүгээр сарын 11-ний өдөр Европын Аюулгүй байдал, хамтын ажиллагааны байгууллага (ЕАБХАБ)-ын Ардчилсан институт хүний эрхийн албаны Хууль тогтоомжийн дэмжлэг үзүүлэх ажилтан Надия Сиренко, Сонгуулийн зөвлөх Горан Петров, шинжээч Фернандо Касал Бертоа нарыг хүлээн авч уулзан, улс төрийн намын санхүүжилттэй холбоотой хууль эрх зүйн орчин, хяналтын механизмын талаар мэдээлэл өгч, олон улсын сайн туршлагын талаар санал солилцов.

Энэ хугацаанд “Авлигатай тэмцэх дэлхийн форум”, “Зүүн Өмнөд Азийн Авлигатай тэмцэх бага хурал, Бүсийн хөрөнгө буцаах байгууллагуудын сүлжээний 11 дэх уулзалт, Авлигатай тэмцэх байгууллага хоорондын дэлхийн сүлжээний 6 дахь Бүгд хурал, “Авлига ба татварын асуудлаарх Азийн бүсийн уулзалт” зэрэг олон улсын томоохон арга хэмжээнүүдэд Авлигатай тэмцэх газрын удирдлага, албан хаагчид оролцлоо.

Хоёр. Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр:

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр (2023-2030), түүнийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээ, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх Үндэсний хорооны шийдвэрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах, улсын хэмжээнд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын болон хэлтэс, албадын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах хяналт тавих, зөвлөмж өгөх, мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, тайлан мэдээг нэгтгэх, хяналт, шинжилгээ-үнэлгээ хийх ажлыг хариуцан гүйцэтгэж байна.

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөнд 2024 онд хэрэгжүүлэхээр 122 арга хэмжээг төлөвлөсөн бөгөөд Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газартай хамтран Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ыг баримтлан төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хяналт-

шинжилгээ, үнэлгээ хийхэд 2024 оны хэрэгжилт 66.1 хувьтай үнэлэгдлээ. Хэрэгжилтээр нь авч үзвэл 100 хувийн хэрэгжилттэй буюу “Үр дүнтэй” 30, 70.0-99.0 хувьтай хэрэгжсэн буюу “Тодорхой үр дүнд хүрсэн” 49, 30.0-69.0 хувьтай хэрэгжсэн буюу “Эрчимжүүлэх шаардлагатай” 34, 0-29 хувьтай буюу “Үр дүнгүй” 9 арга хэмжээ байлаа.

Байгууллагуудын тайлагнасан байдлаас үзэхэд төлөвлөсөн ажил, арга хэмжээний хэрэгжилтийг зохион байгуулаагүй, төлөвлөсөн ажил, арга хэмжээг орлуулан тайлагнасан, шалгуур үзүүлэлтийг баримтлаагүй, хүрсэн үр дүнг тооцоогүй, зарцуулсан төсөв, тоон мэдээлэл дутуу зэрэг нийтлэг алдаа, дутагдал илэрсэн. Иймд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний дүн болон үйл ажиллагааг үр дүнд чиглүүлэх, гүйцэтгэлийг хангах талаар санал санаачилгатай ажиллах, цаашид авах арга хэмжээний талаар зөвлөмж хүргүүлээд байна.

- Хөтөлбөрийн Зорилго 1 (Улс төрийн хүрээнд авлигатай тэмцэх хүсэл зориг, хүчин чармайлт, манлайлал, ил тод байдлыг төгөлдөршүүлнэ.)-ийн 1.4.5-д заасан “Иргэдийн улс төрийн боловсролыг дээшлүүлэн иргэд, сонгогчдын хяналт, хариуцлагыг сайжруулах чиглэлээр Иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтын ажиллагаа хөгжүүлнэ.” арга хэмжээний хүрээнд:
 - Авлигатай тэмцэх зорилго бүхий иргэний нийгмийн байгууллагын сүлжээ, иргэдийн сайн дурын хөдөлгөөнийг дэмжих хөтөлбөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээний хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх зорилгоор 2024 онд батлан мөрдөж буй хөтөлбөрийг шинэчлэн жишиг хөтөлбөр болгож, аймаг, нийслэлийн ИТХ-ын ажлын алба, Засаг даргын Тамгын газарт хүргүүлснээр тус хөтөлбөрт тусгагдсан дэд хөтөлбөрүүдээс сонгон үйл ажиллагаандаа хэрэглэх боломжийг бүрдүүлэн, холбогдох заавар зөвлөгөөгөөр ханган ажиллаж байна.
 - Зорилт 1.4-ийн “Төрийн бодлого, үйл ажиллагааны тогтвортой байдлыг хангахуйц эерэг нөлөөтэй сонгуулийн тогтолцоо бүрдүүлэх, сонгуулийн болон сонгуулийн бус үеийн санхүүжилтийг ил тод болгож, сонгуулийн зардлыг бууруулан иргэдийн сонгох, сонгогдох эрхийг хамгаалах, нэр дэвшигчдийг өрсөлдөх тэгш боломжоор хангах” хүрээнд “Иргэд, сонгогчийн улс төрийн боловсролыг дээшлүүлэх чиглэлээр иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллах төлөвлөгөө”-г баталж, иргэд, сонгогчдын улс төрийн боловсролыг дээшлүүлэх талаарх нөхцөл байдлын судалгааг хийлээ.
- Хөтөлбөрийн Зорилго 2 (Олон нийтийн итгэлийг хүлээсэн авлигаас ангид нийтийн албыг бэхжүүлнэ.)-ын “Зорилт 2.3.Нийтийн албан тушаалтан зарлагаа мэдүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, татварын болон төрийн бусад мэдээлэлтэй уялдуулан хяналт тавих цахим системийг хөгжүүлнэ” зорилтын хүрээнд:
 - Төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн бүтээмж, ил тод байдал, засаглалыг сайжруулах тухай хуулийн төслийн төрийн өмчит хуулийн этгээдийн төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлагад тавигдах шаардлагыг тодорхойлсон 24 дүгээр зүйлийн 24.1.3 дахь заалтыг “сүүлийн 4 жил улс төрийн намын удирдах болон бусад албан тушаал хашиж байгаагүй, эсхүл улс төрийн албан тушаал хашдаггүй, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын төлөөлөгч биш байх” гэсэн агуулгаар өөрчлөн найруулах саналыг хууль санаачлагчид хүргүүлээд байна.
 - “Олон улсын стандартын академи”-тай хамтран “ISO 31000, ISO 37000 стандартын хэрэгжүүлэлт” сэдэвт сургалтыг зохион байгуулж ISO 37001:2016 - Авлигын эсрэг менежментийн тогтолцоо-дотоод аудитор” сертификатыг 10 албан хаагчид олгов. Сургалтын агуулгад “ISO 31000 Эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо”, “ISO 31010 Эрсдэлийн удирдлага-Эрсдэлийн үнэлгээний арга”, “ISO 37001 Авлигын эсрэг менежментийн тогтолцоо” стандартуудыг хэрэгжүүлэх, авлигын эрсдэлийн үнэлгээнд ашиглаж болох аргууд, давуу болон сул байдлын талаар ойлголт, мэдлэг олгох ач холбогдолтой сургалт боллоо.
 - Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх Үндэсний хорооны 2024 оны хуралдаанаар Үндэсний шударга байдлын тогтолцооны үнэлгээ хийх ажлыг удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах, нэгдсэн тайланг

сонсох, заавар чиглэл өгөх, үр дүнг хэлэлцэх, тайланг хянан баталгаажуулах чиг үүрэг бүхий Зөвлөлдөх хороо байгуулах асуудлыг хэлэлцүүлэв. Хуралдаанаар саналыг хэлэлцэн дэмжиж тус хорооны 03 дугаартай тогтоолоор Авлигатай тэмцэх газар, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Улсын ерөнхий прокурорын газар, Үндэсний аудитын газар, Төрийн албаны зөвлөл, Сонгуулийн ерөнхий хороо, Цагдаагийн ерөнхий газар, Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар, Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхим, Монголын сэтгүүлчдийн нэгдсэн эвлэл, “Транспэрэнси интернэшнл Монгол” ТББ, “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын төлөөллөөс бүрдсэн Үндэсний шударга байдлын тогтолцооны үнэлгээ хийх ажлыг удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах, нэгдсэн тайланг сонсох, үр дүнг хэлэлцэх, тайланг хянан баталгаажуулах чиг үүрэг бүхий Зөвлөлдөх хорооны бүрэлдэхүүнийг томилсон.

Үндэсний шударга байдлын тогтолцооны “Нийтийн алба”, “Гүйцэтгэх засаглал”, “Улс төрийн нам”, “Сонгуулийн төв байгууллага”, “Аудитын дээд байгууллага” тулгуур багануудын үнэлгээний судалгааг хийсэн багт мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгч, хамтран ажилласан бөгөөд тайланг хүлээн аваад байна.

Үндэсний шударга байдлын тогтолцооны “Хууль тогтоох засаглал”, “Хувийн хэвшил”, “Төрийн өмчит хуулийн этгээд” тулгуур багана, суурийг үнэлэх судалгааны ажил, мөн энэхүү судалгаа болон өмнө хийгдсэн “Нийтийн алба”, “Гүйцэтгэх засаглал”, “Улс төрийн нам”, “Сонгуулийн төв байгууллага”, “Аудитын дээд байгууллага” тулгуур багануудын үнэлгээний судалгааны нэгдсэн тайланг боловсруулах, хөндлөнгийн баталгаажуулалт хийх ажил үргэлжилж байна.

- Зорилго 2-ын Зорилт 2.6 (Салбарын эрсдэлийг оновчтой тодорхойлж, түүнд чиглэсэн арга хэмжээг үе шаттайгаар, цогц байдлаар хэрэгжүүлнэ.)-ын хүрээнд:
 - Шударга байдлын үнэлгээгээр хамгийн бага оноо авсан Боловсрол, шинжлэх ухааны яам (64.0), Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам (60.2), Ашигт малтмал, газрын тосны газар (58.7), Цаг уур, орчны шинжилгээний газар (61.5), Үндэсний геологийн алба (56.7), Баянхонгор (62.3), Дорнод (60.5), Завхан (65.6), Ховд (60.5), Сүхбаатар (59.7) аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын эрх бүхий албан тушаалтнуудтай уулзалт (цахим, танхим)-ыг удаа дараа зохион байгуулж “Шударга байдлын үнэлгээг дээшлүүлэх арга хэмжээний тусгайлсан төлөвлөгөө”-г батлуулж, хэрэгжүүлэхэд мэргэжил арга зүйн дэмжлэг, тусалцаа, зөвлөгөө өгч, хяналт тавин ажиллалаа.
 - Шүүх, хууль хяналтын 9 байгууллагын хүрээнд хийгдсэн төсөөллийн судалгаагаар авлигын цар хүрээ “Их” гэж үнэлэгдсэн шүүх, прокурор, цагдаа, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл, шүүх шинжилгээний байгууллагуудад тусгайлсан төлөвлөгөө хэрэгжүүлэх чиглэлээр тодорхой ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ. Тухайлбал, Улсын дээд шүүх, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс “Шударга байдлыг үнэлгээг дээшлүүлэх чиглэлээр 2024-2025 онд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-г баталсан бөгөөд хэрэгжилтэд нь хяналт тавин ажиллаж байна.
 - Цагдаагийн ерөнхий газар, Шүүх шинжилгээний ерөнхий газар, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын “Авлигын эсрэг үйл ажиллагааны 2025 оны төлөвлөгөө”-нд “Авлигын талаарх төсөөллийн судалгааны үр дүнг нэмэгдүүлэх” чиглэлээр тусгайлсан бүлэг тусгуулж, хэрэгжилтэд хяналт тавихын зэрэгцээ хамтран сургалт, хэлэлцүүлэг хийх зэрэг ажлыг зохион байгуулж байна.

- Хөтөлбөрийн Зорилго 3 (Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагаанд иргэн, иргэний

нийгмийн байгууллага, хэвлэл мэдээллийн бодит оролцоо, үр дүнтэй хяналтыг бэхжүүлнэ.)-ын хүрээнд:

- “Авлигатай тэмцэх зорилго бүхий иргэний нийгмийн байгууллагын сүлжээ, иргэдийн сайн дурын хөдөлгөөнийг дэмжих хөтөлбөр хэрэгжүүлэх” арга хэмжээний хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх зорилгоор 2024 онд батлан мөрдөж буй хөтөлбөрийг шинэчлэн жишиг хөтөлбөр болгож, аймаг, нийслэлийн ИТХ-ын ажлын алба, Засаг даргын Тамгын газарт хүргүүлснээр тус хөтөлбөрт тусгагдсан дэд хөтөлбөрүүдээс сонгон үйл ажиллагаандаа хэрэглэх боломжийг бүрдүүллээ.
- “Авлигатай тэмцэхэд олон нийтийн оролцоог хангах нь” хөтөлбөрийн “Авлигатай тэмцэх, сонгогчийн боловсрол, эрх зүйн мэдлэгийг нэмэгдүүлэх иргэн, иргэний нийгмийн байгууллагын эвсэл, сүлжээ, сайн дурын хөдөлгөөнийг дэмжих дэд хөтөлбөр”-ийн хүрээнд Авлигын эсрэг нэгдсэн иргэний нийгмийн байгууллагуудын эвслээс боловсруулсан “Авлигатай тэмцэх нь иргэний эрхэм үүрэг” сэдэвт гарын авлагыг танилцуулах сургалтыг зохион байгуулж, 30 гаруй иргэн, иргэний нийгмийн байгууллагын төлөөллийг хамруулав.
- Зорилт 3.3 (Төрийн үйл ажиллагаанд хараат бус хөндлөнгийн хяналт тавих иргэний нийгмийн байгууллагыг бэхжүүлэхэд шаардлагатай дэмжлэг бий болгоно.)-ын хүрээнд:
 - “Төрийн байгууллага, албан тушаалтны үйл ажиллагаанд олон нийтийн хяналтыг хэрэгжүүлэх журам”-ыг хэрэглэх этгээдийг чадавхжуулахад дэмжлэг үзүүлэх, хэрэгжилтийг хангах ажлыг зохион байгуулах, олон нийтийн хяналтыг дээшлүүлэх арга хэмжээний талаар Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх Үндэсний хороонд танилцуулснаар тус хорооноос дэмжиж 2025 оны 4 дүгээр сарын 21-ний өдрийн “Журмын хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх тухай” 04 дүгээр тогтоол батлагдав. Тогтоолд зааснаар олон нийтийн хяналт хэрэгжүүлбэл зохих үйл ажиллагааны чиглэлийг жил бүр тодорхойлох, хяналт хэрэгжүүлэгчийг сонгон шалгаруулах, хамтран ажиллах, уг үйл ажиллагаанд шаардлагатай зардлыг аймаг, нийслэлийн ИТХ-ын дарга бөгөөд Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөлд зөвлөж, хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг Засаг дарга нарт даалгасан.
 - “Төрийн байгууллага, албан тушаалтны үйл ажиллагаанд олон нийтийн хяналтыг хэрэгжүүлэх журам”-ыг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх зорилгоор уг асуудлыг хариуцан хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий 21 аймаг, нийслэлийн 58 албан хаагчийг хамруулан чадавхжуулах цахим сургалтыг зохион байгууллаа. Сургалтаар журмын талаарх танилцуулга хийж, хяналтад хамруулах үйл ажиллагааг тодорхойлох, хяналт хэрэгжүүлэгчийг сонгон шалгаруулах, гэрээ байгуулах талаар мэдлэг, мэдээлэл өгсний дээр мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөөгөөр хангалаа.
- Хөтөлбөрийн Зорилго 4 (Хувийн хэвшилд авлигыг үл тэвчих соёлыг төлөвшүүлнэ.)-ийн Зорилт 4.1 (Бизнесийн ёс зүй, Комплаенсын сайн туршлагыг нэвтрүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.)-ийн хүрээнд:
 - Азийн хөгжлийн банк (АХБ)-нд “Хувийн хэвшил дэх шударга байдлыг хангах” төсөл боловсруулан хүргүүлсэн бөгөөд АХБ-аас “Авлигын эсрэг комплаенсын хөтөлбөрийг нэвтрүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа”-г дэмжин, 165.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгохоор шийдвэрлэсэн тул судалгаа хийх зөвлөх үйлчилгээний ажлын даалгаврын төслийг тус банканд хүргүүлэв.
 - НҮБ-ын Хөгжлийн хөтөлбөрийн “Интегра” санаачилгын хүрээнд “Монгол Улсад орон нутгийн уул уурхайн гэрээний ил тод байдал, хариуцлагатай байдлыг сайжруулах нь” төслийг боловсруулан хүргүүлснээр 32.0 сая төгрөгийн санхүүжилт бүхий энэхүү төсөл шалгарлаа.
 - МҮХАҮТ-тай хамтран “Хувийн хэвшлийн байгууллагад Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-г шинэчлэн баталж, мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө, мэдээллээр хангах ажлыг зохион байгуулж байна. Компанийн дотоод орчинд шүгэл үлээх орчны

- талаар өөрийн үнэлгээ хийх аргачлалыг боловсруулах ажлын даалгаврын төслийг боловсруулж, МҮХАҮТ-аас санал авахаар хүргүүлээд байна.
- Төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн бүтээмж, ил тод байдал, засаглалыг сайжруулах тухай хуулийн төсөлд авлига болон нийтийн албаны ашиг сонирхлын эсрэг гэмт хэрэгт гэм буруутай нь тогтоогдсон бол компанийн удирдлагад ажиллуулахгүй байх саналыг хууль санаачлагчид хүргүүлэв.
 - Хөтөлбөрийн Зорилго 5 (Авлигатай тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллагын хараат бус, бие даасан байдлыг хангаж, аливаа нөлөөллийн эрсдэлийг бууруулна.), Зорилт 6.3 (Шүүхийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус, хариуцлагатай байдлыг бэхжүүлэх замаар иргэдийн итгэл хүлээсэн шүүхийн тогтолцоог бэхжүүлнэ.)-ын хүрээнд:
 - Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс хэрэгжүүлж буй “Цахим шүүх 2.0” шүүхийн цахим системийн зорилго, ач холбогдол, бүтэц, хөгжүүлэлтийн явцын талаар мэдээлэх, санал солилцох уулзалтыг зохион байгуулснаар Авлигатай тэмцэх газраас тус системтэй солилцох боломжтой мэдээллийг судалж, шийдвэрлэхээр тогтов.
 - Шүүхийн ерөнхий зөвлөлтэй хамтран 2025 оны шүүгчийн сургалтын хөтөлбөрт авлигын эсрэг мэдлэг, ойлголтыг нэмэгдүүлэх агуулгатай буюу “Нийтийн ашиг сонирхлыг төлөөлж гаргасан нэхэмжлэл, анхаарах асуудал”, “Мөнгө угаах гэмт хэрэг”, “Хөрөнгө буцаах ажиллагаа” зэрэг сэдвүүдийг хөтөлбөрийн заавал болон сонгон судлах агуулгад тусгалаа. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлтэй хамтран шүүгч, шүүхийн захиргааны ажилтнуудад зориулсан бүсчилсэн сургалтыг Дархан-Уул, Дорнод аймагт тус тус зохион байгуулсан бөгөөд сургалтад Дархан-Уул, Орхон, Сэлэнгэ, Дорнод, Хэнтий, Сүхбаатар аймгийн анхан болон давж заалдах шатны шүүх, Сэлэнгэ аймгийн Сайхан, Мандал, Хэнтий аймгийн Бор-Өндөр сум дахь Сум дундын шүүхийн 230 шүүгч, шүүхийн захиргааны ажилтан хамрагдав.
 - Зорилт 5.5 (Авлигын эрсдэлийг тодорхойлж, хариу арга хэмжээ авах тогтолцоог бүрдүүлнэ.)-ын хүрээнд авлигын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, авлигыг таслан зогсоох зорилгоор үндэсний хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн хүрээнд хийхээр төлөвлөсөн бүтээн байгуулалтын ажлын төсөв, санхүү, зарцуулалт, гүйцэтгэлд хөндлөнгийн хяналт тавин ажиллаж байна. Тухайлбал,
 - БНХАУ-ын хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжиж байгаа “Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц барих төсөл”-ийн удирдах хорооны дарга, Эрчим хүчний яамны Төрийн нарийн бичгийн даргад авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр зөвлөмж хүргүүлсний дээр төслийн нэгжийн ажилтнуудад сургалт хийлээ. Түүнчлэн Ховд аймгийн ИТХ-ын дарга, Засаг дарга, Засаг даргын Тамгын газрын дарга болон холбогдох албан тушаалтнуудтай цахим уулзалт хийж, төслийн ажилтнуудад хөндлөнгөөс нөлөөлөх, аль нэг хуулийн этгээдэд давуу байдал олгох зэргээр авлигын эсрэг хууль тогтоомжид заасан хориглолтыг зөрчихгүй байх талаар ярилцаж тухайн асуудлаар Ховд аймгийн ИТХ-ын даргад зөвлөмж хүргүүлээ.
 - Монгол Улсын Засгийн газар, БНСУ-ын Засгийн газар хоорондын ерөнхий хэлэлцээрийн хүрээнд хэрэгжиж байгаа “Байгаль орчны шинжилгээний төв лабораторийн чадавхыг сайжруулах төсөл”-д холбогдох баримтуудтай танилцан дүн шинжилгээ хийж, Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яаманд тандалтаар ажиллав.
 - Их багтаамжийн нийтийн тээврийн хэрэгсэл “Метро” барих төслийн нэгжийн эрх бүхий албан тушаалтнуудтай уулзаж, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр зөвлөгөө, мэдээлэл өгч сургалт хийв.
 - Азийн хөгжлийн банкны зээлийн санхүүжилтээр хэрэгжиж байгаа “Аялал жуулчлалыг тогтвортой хөгжүүлэх төсөл”, мөн нийслэлд хэрэгжиж байгаа 7 мега төсөл болох “Улаанбаатарт их багтаамжийн нийтийн тээврийн хэрэгсэл “Метро” байгуулах”, “Улаанбаатар трамвай”, “Туулын хурдны зам”, “Шинэ тойрог зам”, “Дүүжин замын тээвэр”, “Тусгай замын автобус”, “Эрчим хүчний

багц төсөл"-ийн менежер, ажилтнуудтай уулзаж, авлигын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр зөвлөгөө, мэдээ, мэдээллийг тогтмол өгч байна.

- Зорилго 7 (Төсөв, санхүү, аудитын хяналтыг сайжруулан, худалдан авах ажиллагааны авлигын эрсдэлийг бууруулна.)-ын хүрээнд:
 - Төсөв, бүтээн байгуулалтын төсөл, арга хэмжээний талаар иргэдээс авах санал асуулгын асуумжийг боловсруулж, Өвөрхангай аймгийн 45, Сүхбаатар дүүргийн 200 иргэнээс судалгаа авч, дүн шинжилгээ хийж байна.
 - Авлига, ашиг сонирхлын зөрчил үүсгэсэн, үүсгэж болзошгүй шалтгаан, нөхцөлийг судлан эрсдэлийг үнэлэх, түүнийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг тодорхойлох зорилгоор “Эрүүл мэндийг дэмжих сан”, “Улсын нөөцийн сан”-д ажиллав. Үнэлгээний дүнг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Эрүүл мэндийн яам, Сангийн яаманд хүргүүлэв.
 - Нийгмийн халамжийн санд авлигын эрсдэлийн үнэлгээг хийж байна. Энэ хүрээнд Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар, Баян-Өлгий, Өвөрхангай аймаг, Сүхбаатар, Чингэлтэй дүүргийн Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний хэлтэст газар дээр нь ажиллах, бичиг баримттай танилцах, дүн шинжилгээ хийх зэргээр ажиллаж байна.
- Зорилго 8 (Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн засаглалыг олон улсын жишигт нийцүүлэн ил тод, үр ашигтай, хариуцлагатай хяналтын тогтолцоог бүрдүүлнэ.)-ын хүрээнд:
 - Авлигатай тэмцэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх Үндэсний хорооны 01 дүгээр тогтоолын дагуу Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газраас боловсруулсан “Төрийн болон орон нутгийн өмчит компани, үйлдвэрийн газрын засаглалыг үнэлэх нийтлэг аргачлал”-ын төсөлд тусгуулах саналыг хүргүүлэв.
- Зорилго 9 (Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг олон нийтийн оролцоонд тулгуурлан цогц байдлаар зохион байгуулна.)-ын хүрээнд:
 - ШУА-ийн Философийн хүрээлэнгийн боловсруулсан “Соён гэгээрүүлэх арга хэмжээний үр дүн, үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-ын судалгааны тайланд үндэслэн аргачлалын төслийг боловсруулж байна.
 - Хэвлэл мэдээллийн байгууллагын 25 сэтгүүлчийг хамруулан сургалт-хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, Авлигатай тэмцэх газрын үйл ажиллагаа, авлигын төсөөллийн индекс, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилт, үр дүнгийн талаар мэдээлэл хийв.
 - Боловсролын ерөнхий газартай хамтран мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургуулиуд, насан туршийн суралцахуйн төвийн сургалтын хөтөлбөрийн агуулгад судалгаа хийн хэлэлцүүлгийг зохион байгуулав. Хэлэлцүүлэгт дээрх сургалтын байгууллагын 45 багш оролцсон бөгөөд мэргэжлийн чиглэлийн хөтөлбөрийн агуулга, эдгээр сургалтын хөтөлбөрт ёс зүй, авлигын эсрэг агуулгыг тусгах талаар, түүнчлэн сургалтын арга зүй, зохион байгуулалт, бусад олон талт нөлөөллийн арга хэмжээний талаар ярилцаж, санал нэгдэв.
- Зорилго 9-ын Зорилт 9.2-т заасан олон нийтийг авлигаас ангид байлгах, нийгмийн ёс суртахууныг дээшлүүлэх зорилгоор үндэсний контентыг бүтээж, түгээх хүрээнд:
 - Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яамтай хамтран өсвөр насны хүүхэд, залуучуудын нас сэтгэхүйн онцлог, сонирхолд нийцсэн, тэдний

шударга ёсны талаарх мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэн, нийгэмд ёс суртахууны эерэг хандлагыг түгээн дэлгэрүүлэх зорилго бүхий үндэсний кино контентыг бүтээх ажлын хэсгийг байгуулж, хамтран ажиллаж байна.

- Авлигатай тэмцэх газрын захиалгаар 2020 онд хүүхдийн зохиолч Н.Мандалын зохиосон зохиолоор Хүүхэлдэйн театрт хамтран, найруулагч М.Ариунтуяагийн найруулсан “Хаалган хадны нууц” нэртэй хүүхэлдэйн оролцоот хүүхдийн жүжгийг МҮОНРТ-ийн 1, 2, 3 дугаар суваг, “Гэр бүл” сувгаар 4 удаа нэвтрүүлж, олны хүртээл болгов. МЗЭ-ийн шагналт зохиолч, яруу найрагч Д.Энхболдбаатарын бичсэн авлигын хор хөнөөл, үр дагаврыг илэрхийлсэн, бүтээл ашиглах онцгой эрх бүхий “Төлөөс” жүжгийг Улсын драмын эрдмийн театрын тайзанд тоглуулахаар бэлтгэл ажлыг хангаж байна.
- Төрийн албаны зөвлөлийн дэргэдэх Ёс зүйн хороо, Стандарт, хэмжил зүйн газар, Үндэсний статистикийн хороо, Эрчим хүчний зохицуулах хороо, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яам, Боловсролын ерөнхий газар, Татварын ерөнхий газар, Усны газар, Ойн газар, Цаг уур, орчны шинжилгээний газар, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар, Гадаадын иргэн, харьяатын газар, Шүүх шинжилгээний ерөнхий газар, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар, Нийслэлийн болон Хан-Уул, Сүхбаатар дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар, Баянхонгор, Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Дархан-Уул, Өвөрхангай, Сүхбаатар, Сэлэнгэ, Увс аймгийн Засаг даргын Тамгын газар, Баянзүрх дүүргийн Эрүүл мэндийн төв болон Нийгмийн даатгалын газар, Хилийн цэргийн 0218 дугаар анги, “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ, “Зам тээврийн хөгжлийн төв” ТӨҮГ, “Радио телевизийн үндэсний сүлжээ” УТҮГ, “E-Mongolia академи” УТҮГ, “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ, “Niihem”-ын хамт олон зэрэг нийт 35 байгууллагатай хамтран авлигын хор хөнөөлийг ухуулан таниулсан болон авлигаас урьдчилан сэргийлэх агуулга бүхий нийт 107 контент болон богино хэмжээтэй reel видеог бүтээж дээрх байгууллагуудын цахим хуудас, Авлигатай тэмцэх газрын “Олон нийтийн төв” пэйж хуудас болон бусад пэйж хуудсаар олон нийтэд түгээсэн бөгөөд давхардсан тоогоор нийт 1,486,326 хүнд хүрсэн байна.
- Зорилт 9.4 (Хүүхдийн шударга байдалд сөргөөр нөлөөлж байгаа хүчин зүйлсийг бууруулах арга замаар ёс зүйн төлөвшлийг дэмжинэ.)-ийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Хүүхдийн шударга байдлыг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн сургалт, нөлөөллийн хөтөлбөрийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх асуудлаар Нийслэлийн боловсролын газартай хамтран ажилласнаар тусгайлсан төлөвлөгөөг баталсан бөгөөд байгууллагын зүгээс мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөөгөөр ханган ажиллаж байна.
 - Хүүхдийн шударга байдалд сөргөөр нөлөөлж байгаа хүчин зүйлсийн дүн шинжилгээнд үндэслэн бууруулах арга хэмжээ авах зорилгоор 24 дүгээр сургуулийн 3 дугаар ангийн эцэг, эхчүүдийн санаачилгад тулгуурлан “Шударга байх хамгийн гоё” арга хэмжээг зохион байгуулсан бөгөөд арга хэмжээнд 40 сурагч хамрагдлаа.
 - Ерөнхий боловсролын сургуулийн “Шударга ёсны клуб”-ийн 2025 оны төлөвлөгөөнд тусгагдсан авлигыг үл тэвчих, шударга иргэнийг зорилго бүхий “Сайн иргэн” аяныг “Монголын сурагчдын холбоо” ТББ-тай хамтран зохион байгууллаа.
 - Эхний хагас жилийн байдлаар Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүх, Хан-Уул дүүргийн ИТХ-ын Ажлын алба зэрэг байгууллагуудын оролцоонд тулгуурлан “Хүүхдэд ээлтэй шүүх” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж байна. Хөтөлбөрийн хүрээнд сурагчдын бие даалтын долоо хоногийн хугацаанд нийслэлийн ерөнхий боловсролын сургуулиудын дунд болон ахлах ангийн 300 орчим сурагчийн өөрсдийнх нь оролцоонд тулгуурласан сургалтыг Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийг танилцуулах, гэмт хэрэг, зөрчилд өртөхөөс

урьдчилан сэргийлэх, сургуулийн орчин дахь шударга байдлыг нэмэгдүүлэх, үе тэнгийн дээрэлхэлт, мэргэжил сонголтод дэмжлэг үзүүлэх агуулгын хүрээнд зохион байгуулав.

- Зорилт 9.6 (Авлигын эрсдэлтэй үйл ажиллагаа, салбарын онцлог, нөхцөл байдалд чиглэгдсэн соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг цогц байдлаар төлөвлөн хэрэгжүүлж, үр дүнг тооцож хэвшинэ.)-ын хүрээнд сонгуулийн хандив, санхүүжилтийн ил тод байдал, тайлан, тэдгээрт иргэд, олон нийтийн оролцоо, хяналт тавих механизмыг бий болгох агуулга бүхий, сонгогчийн боловсрол, эрх зүйн мэдлэгийг нэмэгдүүлэх зорилготой 4 төрлийн контентыг бүтээж, түгээлээ.

Гурав. Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх ажлын чиглэлээр:

3.1. Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.1 дэх хэсэгт заасан “улсын хэмжээнд авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулах, үйл ажиллагааг нь уялдуулан зохицуулах, нэгдсэн хөтөлбөр боловсруулах, арга зүйн удирдлагаар хангах, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих” чиг үүргийн хүрээнд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ.

- Төрийн байгууллагын 2024 оны авлигын эсрэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний биелэлтийг үнэлэх ажлыг зохион байгуулав. Төлөвлөгөөг хэрэгжүүлбэл зохих төрийн захиргааны нийт 91 байгууллагын өөрсдийн дундаж үнэлгээ 95.6 хувь, Авлигатай тэмцэх газраас хийсэн хөндлөнгийн үнэлгээний дунджаар 66.6 хувьтай үнэлэгдэв. Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал, хөндлөнгийн үнэлгээний дундаж 70.0 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Иймд авлигын эсрэг үйл ажиллагааны 2025 оны төлөвлөгөөг боловсруулахад дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор төрийн байгууллагуудтай хамтран ажиллаж, хэрэгжилтийг хангуулах чиглэлээр тогтмол мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөөгөөр ханган, зөвлөмж хүргүүлсний дээр тайлагнах хугацааг Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн цагалбартай нийцүүлэх, төрийн байгууллагуудад олон төрлийн төлөвлөгөө хэрэгжүүлэхээс зайлсхийх зорилгоор тухайн байгууллагын Авлигын эсрэг үйл ажиллагаанд төлөвлөгөөнд шударга байдлын түвшин болон авлигын талаарх төсөөллийн судалгааны үр дүнг нэмэгдүүлэх асуудлыг тусгайлсан бүлэг болгон нэмж тусгуулах зохион байгуулалтын арга хэмжээг авч, нийт 92 байгууллагын төлөвлөгөөнд баталгаажуулалт хийлээ.
- Ерөнхий боловсролын 1, 12, 24, 40, 84 дүгээр сургуулийн “Шударга ёсны клуб”-ын 9-12 дугаар ангийн идэвхтэн 50 сурагчийг хамруулан сургуулиас гадуурх сургалтын “Санрайс холбоо” ТББ-тай хамтран өсвөр үеийнхний зөв харилцаа хандлага, багаар ажиллах чадвар, өөртөө итгэлтэй, шударга, хариуцлагатай байх чадварыг нэмэгдүүлэх, бүтээлч аливаа зүйлд сэтгэлээсээ хандах чадавхтай, сурах хөгжих тэмүүлэлтэй болох сэдлийг төрүүлэх зорилгоор сургалтыг зохион байгууллаа.
- Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газар, Хүүхэд, гэр бүл хөгжил, хамгааллын ерөнхий газартай хамтран соён гэгээрүүлэх арга хэмжээ зохион байгууллаа. Арга хэмжээний үеэр авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх талаар сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулж, байгууллагын үйл ажиллагааны талаар мэдээ, мэдээллээр хангаж, сурталчилгааны материалуудыг түгээлээ. Тус арга хэмжээнд давхардсан тоогоор нийт 7788 иргэн хамрагдав.
- Олон улсын хүүхдийн эрхийг хамгаалах өдөрт зориулан “Шударга байх хамгийн гоё” өдөрлөгийг Сүхбаатарын талбай, Төв цэнгэлдэх хүрээлэнгийн сурын талбай, Сонгинохайрхан дүүрэгт үйл ажиллагаа явуулдаг хүүхдийн “Эрдэм төв”-ийн асрамжийн газарт тус тус зохион байгуулав. Өдөрлөгт 7000 гаруй хүн хамрагдсан ба арга хэмжээг зохион байгуулах явцад эцэг, эхчүүдтэй фокус ярилцлага хийх, гэр бүлийн түвшинд хүүхдийн хүмүүжил, төлөвшилд шударга байх, шударга бус явдлын талаар тайлбарлах, ойлгуулах, тусч байх, хүнлэг байх талаар ярилцах

хэлбэрээр зохион байгуулсан ба байгууллагын үйл ажиллагааг сурталчлан, ном, гарын авлага, материалыг түгээлээ.

- Хуулийн чиглэлээр суралцаж байгаа оюутан, залуус болон судлаачдын авлигын гэмт хэргийн талаарх мэдлэгийг нэмэгдүүлэх, хууль хэрэглээний чадварыг дээшлүүлэх зорилгоор өмгөөллийн “Алтаргана” хуулийн товчоо болон Боловсролын ерөнхий газар, Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн Тамгын газар, Дотоод хэргийн их сургуулийн Цагдаагийн сургуультай хамтран эрүүгийн хэргийн шүүхийн мэтгэлцээний “Mock Trial 2025” тэмцээнийг зохион байгуулав. Тус тэмцээнд МУИС, Дотоод хэргийн их сургуулийн Цагдаагийн сургууль, Шихихутуг их сургууль, Их засаг олон улсын их сургууль, Отгонтэнгэр их сургуулийн нийт 16 багийн 96 оюутан, 4 чиглүүлэгч багш оролцсон ба уг тэмцээн шүүхийн бодит танхим болон цахим хэлбэрээр явагдсанаараа онцлог арга хэмжээ боллоо. Тэргүүн байранд МУИС-ийн Хууль зүйн сургуулийн "SUITS" баг, дэд байранд Шихихутуг их сургуулийн "INFERNO" баг, гутгаар байранд Дотоод хэргийн их сургуулийн "Мөрч" баг, тусгай байранд Отгонтэнгэр их сургуулийн "ОТИС" баг тус тус шалгарч, шилдэг илтгэгчээр МУИС-ийн Хууль зүйн сургуулийн "SUITS" багийн гишүүн А.Мишээл тодорлоо.

3.2. Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.2 дахь хэсэгт заасан “авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулах, үйл ажиллагааг нь уялдуулан зохицуулах талаар аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг дэх гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх орон тооны бус зөвлөлд үүрэг, чиглэл өгөх” чиг үүргийн хүрээнд:

- Аймаг, нийслэлийн ИТХ-ын дарга бөгөөд Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөлийн дарга нарт Засгийн газрын 2021 оны 109 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн байгууллага, албан тушаалтны үйл ажиллагаанд олон нийтийн хяналтыг хэрэгжүүлэх журам”-ыг хэрэгжүүлэх, авлигын эсрэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд болон “Сургагч багш”-ийг авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх, иргэдээс гаргасан өргөдөл, гомдол, мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийж, холбогдох арга хэмжээ авах, улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгийн захиран зарцуулалт, худалдан авах ажиллагаа, тусгай зөвшөөрөл, албан тушаалын томилгоотой холбоотой ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх, авлигын гэмт хэрэг гарахаас урьдчилан сэргийлэх талаар ажлын чиглэл хүргүүлээ.
- Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлийн 2025 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан Авлигатай тэмцэх газрын чиг үүрэгт хамаарах ажил, арга хэмжээний хэрэгжилтийг зохион байгуулж, тайланг хүргүүлэв.
- Нийслэлийн Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөлтэй хамтран 2025 онд авлигын гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг батлууллаа. Төлөвлөгөөнд зааснаар Баянгол дүүргийн ИТХ-ын 40, Сонгинохайрхан дүүргийн ИТХ-ын 32 төлөөлөгчийг хамруулан сургалт-өдөрлөг, Сонгинохайрхан дүүрэгт үйл ажиллагаа явуулж буй 205 төрийн байгууллагын 501 албан хаагчийг хамруулан “Шударга нийгмийн төлөө хамтдаа” өдөрлөг-сургалтыг тус тус зохион байгууллаа.
- Түүнчлэн “Өнөр бүл хүүхдийн төв” асрамжийн газарт “Шударга ёсны клуб” байгуулах, их, дээд сургуулийн оюутнуудтай фокус бүлгийн ярилцлага хийх, контент бүтээх, төрийн байгууллага болон топ-100 аж ахуйн нэгжийн дэргэдэх эцэг эхийн зөвлөлийн гишүүдийг сургагч багшаар бэлтгэх бэлтгэл ажлыг хангаад байна.

3.3. Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.4 дэх хэсэгт заасан “төрийн бус байгууллага, иргэдээс авлигатай тэмцэх талаар явуулж байгаа үйл ажиллагаа, гаргасан санал, санаачилгыг дэмжин туслах, тэдний оролцоог нэмэгдүүлэх зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах” чиг үүргийн хүрээнд авлигын эсрэг хууль тогтоомж болон Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангах, авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр иргэн, төрийн болон төрийн бус байгууллагатай хамтран ажиллаж байна. Тайлант

хугацаанд нийт 33 төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллалаа. Тухайлбал,

- Монголын барилгын материал үйлдвэрлэгчдийн холбоо” ТББ, “Монголын барилгын инженерүүдийн холбоо” ТББ, “Монголын барилгын үндэсний ассоциаци” ТББ, “Монголын барилгын зураг төсөл зохиогчдын холбоо” ТББ-тай хамтран ажиллах төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж, 4 удаагийн сургалтад 197 хүнийг хамруулсан. Барилгын зураг төсөл зохиогчдын мэргэшлийн зэрэг горилогч, сунгагчдад зориулсан сонгон судлах сургалтын хөтөлбөрт “Авлигын хор хөнөөл” сэдэвт хичээлийг тусгаж, кредит цаг тооцдог боллоо.
- Өсвөр үеийнхний зөв харилцаа хандлага, багаар ажиллах чадвар, өөртөө итгэлтэй, шударга, хариуцлагатай байх чадварыг нэмэгдүүлэхэд чиглэгдсэн сургалтыг сургуулиас гадуурх сургалтын “Санрайс холбоо” ТББ-тай хамтран зохион байгуулсан.
- Монголын Криминологчдын холбоо” НҮТББ-тай хамтран 2 удаагийн сургалт зохион байгуулж, 150 хүнийг сургалтад хамруулав.
- “Монголын байгаль орчны иргэний зөвлөл” ТББ-тай хамтран байгалийн нөөц ашиглалтад авлигаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр 21 аймгийн Засаг дарга нарт хүргүүлсэн зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангуулах ажлыг зохион байгуулсан.
- “Радио телевизийн үндэсний сүлжээ” УТҮГ, “Монголын хараагүйчүүдийн холбоо” ТББ-тай хамтран өдөрлөг зохион байгуулж, байгууллагын үйл ажиллагааг сурталчлан авлига, ашиг сонирхлын зөрчилтэй холбоотой гомдол, мэдээлэл гаргах, түүнийг хүлээн авах журмын талаар мэдээлэл өглөө.
- “Зөвийг шүгэлдэгчид” ТББ-тай хамтран “Залуучууд ирээдүйг зурна” авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх чиглэлийн сургалт, өдөрлөг зохион байгуулсан.
- “Монголын сурагчдын холбоо” ТББ, “Улаанбаатар принт” ХХК-тай хамтран авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх сурталчилгааны материал хэвлэн түгээх ажлыг хийсэн.

3.4. Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.4.2 дахь хэсэгт заасан “авлига гарч болох нөхцөл боломж бүрдүүлсэн гэж үзвэл төрийн байгууллага, албан тушаалтны гаргасан тушаал, шийдвэр, журам, дүрмийг хянаж хүчингүй болгуулах санал боловсруулж эрх бүхий байгууллагад оруулах” чиг үүргийг хангах хүрээнд:

- Авлигатай тэмцэх газрын даргын 2017 оны А/183 дугаар “Заавар батлах тухай” тушаалаар баталсан “Төрийн байгууллага, албан тушаалтны гаргасан тушаал, шийдвэр, дүрэм, журмыг хянах заавар”-ын дагуу нийт 17 салбарт хамаарах 76 шийдвэр, дүрэм, журмыг хянаж, тухайн дүрэм, журмыг бүхэлд нь хүчингүй болгох, хуульд заасан шаардлага хангуулах саналыг хүргүүлснээс эрх бүхий байгууллагаас 6 захиргааны хэм хэмжээний актыг бүхэлд нь хүчингүй болгон шийдвэрлээд байна. Хүргүүлсэн саналын хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна.
- Авлигын эсрэг хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.9 дэх хэсэгт “Төрийн байгууллага тухайн салбарын албан хаагчийн ёс зүйн дүрмийг батлан гаргахын өмнө Авлигатай тэмцэх газраас санал авах” гэж заасны дагуу Өвөрхангай, Өмнөговь, Ховд аймаг, Налайх дүүргийн ИТХ, Баянзүрх дүүргийн “Олон улсын эко цэцэрлэгт хүрээлэн” ОНӨҮГ, “Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв” ХХК-ийн ёс зүйн дүрмийн төсөлд авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх болон холбогдох бусад хэм хэмжээг тусгах талаар санал хүргүүлээ.

3.5. Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.5 дахь хэсэгт заасан “Авлигын нийгмийн хор аюулыг олон нийтэд ухуулан сурталчлах ажлыг тасралтгүй явуулах, олон нийтийн авлигын талаарх мэдлэгийг дээшлүүлэх, түүнтэй тэмцэх арга барилд сургах ажлыг зохион байгуулах чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа хийх” чиг үүргийн хүрээнд дараах ажил, арга хэмжээг зохион байгуулав. Үүнд:

- 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар авлигын хор аюулыг ухуулан таниулах, авлигын эсрэг хууль тогтоомжийг сурталчлах зорилгоор төрийн байгууллагад 204

удаагийн сургалтад 16007 хүнийг, төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд 47 удаагийн сургалтад 2839 хүнийг, хувийн хэвшлийн байгууллагад 35 удаагийн сургалтад 2220 хүнийг, төрийн бус байгууллагад 29 удаагийн сургалтыг зохион байгуулж 1345 хүнийг, оюутан, залуус, ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад зориулсан 17 удаагийн сургалтад 1260 сурагч, сурган хүмүүжүүлэгч нарыг хамруулсан байна.

- Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх, авлигаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа явуулах үйл ажиллагаандаа татан оролцуулах зорилгоор сургагч багш бэлтгэх сургалтыг төрийн 32 байгууллагын 81 албан хаагчийг оролцуулан зохион байгуулж, гэрчилгээ олголоо. Сургалт багш нарын дунд цахимаар холбоос үүсгэн мэдээлэл, арга зүйн зөвлөгөө дэмжлэгийг тогтмол өгч хамтран ажиллаж байна.
- Авлигын нийгмийн хор аюулыг олон нийтэд ухуулан сурталчлах ажлын хүрээнд “Чимээгүй үнэн”, “Сургамжит өгүүлэг”, “Муу нөхөр”, “Эвтэй дөрвөн амьтан”, “Шударга ёс сэтгэхүй хөгжүүлэх бодлого”, “Зөв зөвд шударга зөв” зэрэг 6 төрлийн ном, гарын авлага, 19 төрлийн сурталчилгааны материал хэвлүүлж, сурталчилгааны дэлгэц болон фэйсбүүкт зориулсан 17 баннер, 7 постер, 23 reel видео, 8 шторк, контент хийж сурталчилгаанд ашиглалаа.
- Аж ахуйн нэгж, төрийн болон төрийн бус 35 байгууллагатай хамтран авлигын хор хөнөөлийг ухуулан таниулах, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх агуулга бүхий 107 контент болон богино хэмжээтэй reel видео бүтээж, төрийн болон төрийн бус, олон нийтийн байгууллагуудын цахим хуудас, Авлигатай тэмцэх газрын “Олон нийтийн төв” пэйж хуудас болон бусад олон дагагчтай пейж хуудсуудаар олон нийтэд түгээх ажлыг тасралтгүй хийж байна.
- Радиогийн нэвтрүүлгээр дамжуулан иргэдийн авлигын эсрэг мэдлэг, мэдээллийг дээшлүүлж, иргэдийн оролцоог хангаж, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, түүний хор хөнөөлийг танин мэдүүлэх зорилгоор “Дэлхийн монголчуудын радио MGL” радиотой хамтран “Нэг дусал” контентыг нэг удаад 3 минут үргэлжлэхээр бэлтгэн өдөрт 9 удаагийн давталтайгаар 20 сэдвийн хүрээнд, “Авто радио 96.3”-аар сар бүр 10, нийт 40 сэдвээр, түүнчлэн “110 чөлөөт подкаст”-ын 4 дугаар, “5 асуулт видео подкаст”-ын 4 дугаарыг тус тус бэлтгэн олон нийтийн хүртээл болголоо.
- МҮОНТ-тэй хамтран 14 хоног тутам “Авлигатай тэмцэх газрын мэдээлэл” нэвтрүүлгийг 20 минутаар бэлтгэн тогтсон цагт олон нийтийн хүртээл болгож байгаа бөгөөд тайлант хугацаанд 11 удаагийн дугаарыг тодорхой сэдвээр бэлтгэн МҮОНТ-ийн 1, 2 дугаар суваг болон байгууллагын фэйсбүүк хуудсаар олон нийтэд хүргэх ажлыг зохион байгуулав. “ТВ5” телевизтэй хамтран эрхлэн хэвлүүлсэн ном, гарын авлагыг сурталчлах, сургуулийн өмнөх насны хүүхдэд шударга байдлыг төлөвшүүлэх зорилгоор 20 минутын тусгай нэвтрүүлэг бэлтгэж, “Шидэт харандаа” нэвтрүүлгээр 16 удаагийн давтамжтайгаар олон нийтийн хүртээл болгон ажиллалаа.
- Авлигаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор сурталчилгааны материалыг бүхий л төрлөөр хэвлэн түгээх ажлыг тасралтгүй зохион байгуулснаар 19 төрлийн сурталчилгааны материалыг 49,900 ширхэг боловсруулан хэвлүүлж, түгээлээ.

3.6. Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.6 дахь хэсэгт заасан “авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлын талаар зөвлөмж гаргах, байгууллага, иргэний хүсэлтээр түүний үйл ажиллагаан дахь авлигад өртөх боломжийг багасгах талаар заавар, зөвлөгөө өгөх” чиг үүргийг хэрэгжүүлэх хүрээнд дараах ажил, арга хэмжээг хэрэгжүүлэв.

- Авлигын гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, авлигын шалтгаан нөхцөл, авлигын үйлдлийг таслан зогсоох, үр дагаврыг арилгах, төрийн үйлчилгээг хүнд суртал, чирэгдэлгүй үзүүлэх, авлигын эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр 40 байгууллагад зөвлөмж хүргүүлж, хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна. Тухайлбал, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, 8 яам (Эдийн засаг, хөгжлийн яам, Сангийн яам, Гадаад харилцааны яам, Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам, Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яам, Эрүүл мэндийн яам, Зам, тээврийн яам, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яам),

Засгийн газрын 11 агентлаг, түүний харьяа байгууллага (Стандарт, хэмжил зүйн газар, Гаалийн ерөнхий газар, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар, түүний харьяа Чингэлтэй дүүргийн улсын бүртгэлийн хэлтэс, Мал эмнэлгийн ерөнхий газар, түүний харьяа Улсын мал эмнэлэг, ариун цэврийн төв лаборатори, Иргэний нисэхийн ерөнхий газар, Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн ерөнхий газар, Ус сувгийн удирдах газар, Ойн газар, Туул голын сав газрын захиргаа, Сонгинохайрхан дүүргийн Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний хэлтэс, Цөмийн энергийн комисс, 5 хуулийн этгээд буюу “Эрдэнэс Монгол” ХХК, “Улаанбаатар цахилгаан түгээх сүлжээ” ТӨХК, “Монгол кино нэгтгэл” ТӨҮГ, Батлан хамгаалах яамны харьяа “Бөртэ” ТӨААТҮГ, “Радио телевизийн үндэсний сүлжээ” ТӨҮГ, Нийслэлийн Хяналт шалгалтын газар болон Дундговь, Говь-Алтай, Завхан, Ховд, Увс аймгийн Засаг дарга нар, Хан-Уул дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, Сүхбаатар, Чингэлтэй дүүргийн Эрүүл мэндийн төв зэрэг байгууллагуудад хүргүүлсэн болно. Ийнхүү эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлсэн 25 зөвлөмжийн хэрэгжилтэд дүн шинжилгээ хийж, авлигын эрсдэлийг тогтоох, шалтгаан, нөхцөлийг арилгах, ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх, хүнд суртал чирэгдлийг бууруулах чиглэлээр 15 төрийн байгууллага, албан тушаалтанд шаардлага хүргүүлээ.

- Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу авлигын гэмт хэргийн шалтгаан, нөхцөлийг арилгуулах, хуулийн хэрэгжилтийг ханган ажиллах, авлигаас урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох арга хэмжээ авхуулахаар хүргүүлсэн мөрдөгчийн 71 мэдэгдэл, 10 албан бичгийн, үүнээс 28 мэдэгдлийн мөрөөр газар дээр нь ажиллаж, хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний гүйцэтгэлд дүн шинжилгээ хийх, зөрчлийг арилгах, давтан гаргуулахгүй байхад чиглэсэн зөвлөмж хүргүүлэх, мэдээлэл арга зүйн удирдлагаар хангах, сургалт хийх зэргээр хамтран ажиллаж, авлигын эсрэг сурталчилгааны материал түгээв.

3.7. Авлигын эсрэг хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.12-т заасны дагуу авлигын эрсдэл, шалтгаан, нөхцөлийг илрүүлэн тогтоох, тэдгээрийг арилгах, авлигын үйлдлийг таслан зогсоох, үр дагаврыг арилгах арга хэмжээ авах, эрсдэлийн түвшнээс хамааран урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг ялгавартай тогтоож, багц арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлэх хүрээнд төрийн болон төрийн бус байгууллага, Засгийн газрын сан, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд, нийт 84 байгууллагын үйл ажиллагаанд авлига, ашиг сонирхлын зөрчил, хүнд суртал байгаа эсэхийг тогтоох, мөн энэ төрлийн зөрчил дутагдлыг арилгуулах, таслан зогсоох, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгөх зорилгоор газар дээр нь ажиллалаа. Энэ хүрээнд 18 байгууллагад зөвлөмж, 7 байгууллагад шаардлага, 7 байгууллагад арга зүйн зөвлөгөө өгч, 3 байгууллагад авлигаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр сургалт зохион байгууллаа.

Дөрөв. Судалгаа, шинжилгээний ажлын чиглэлээр:

Авлигын эсрэг хуульд заасан чиг үүрэг, байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан бодлогын болон зорилтот судалгааны ажлуудыг гүйцэтгэхийн зэрэгцээ Авлигын эсрэг хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3-т заасныг үндэслэн авлигын асуудлаар эрдэм шинжилгээний судалгаа хийхэд төрийн бус байгууллагуудыг оролцуулах зорилгоор зарим судалгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулж байна. 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар:

- “Шударга байдлын үнэлгээ-2025” судалгааны зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж “Бодлогын шийдэл” ХХК-тай гэрээг байгуулж, гүйцэтгэгчдэд мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө, мэдээлэл өгч үйл ажиллагаанд нь хяналт тавин ажиллаж байна.
- “Хүүхдийн шударга байдал 2024 он”-ы судалгааны үр дүнг боловсролын салбарын төрийн байгууллага, ерөнхий боловсролын сургуулиуд болон хүүхдийн боловсрол, хүмүүжлийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагуудын төлөөллийг оролцуулан хэлэлцүүлэв. Уг хэлэлцүүлгийн хүрээнд хүүхдийн шударга байдлыг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн сургалт, ажил, арга хэмжээний хүрээнд төрийн болон төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшил цаашид хамтран ажиллах санал,

санаачилгыг дэвшүүлж, нөхцөл боломжийг тодорхойлов. 2025 оны судалгааны асуулгыг шинэчлэхэд шаардлагатай гадаад эх сурвалжуудын нэгтгэн дата сан үүсгэж байна.

- “Авлигын талаарх олон нийтийн ойлголт, мэдлэг тогтоох судалгаа”-ны ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж “Хөгжлийн санаачилга, бодлого судлалын төв” НҮТББ-тай гэрээ байгуулж, гүйцэтгэгчдэд мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө, мэдээлэл өгч үйл ажиллагаанд нь хяналт тавин ажиллаж байна. Уг судалгааны ажлын үндсэн зорилго нь авлигын шалтгаан нөхцөл, цар хүрээ, үр дагавар, хэлбэр болон эдгээртэй холбоотой олон тооны үзүүлэлтийг тооцоолох, хэмжих, өмнөх онуудын судалгааны үр дүнтэй харьцуулан авлигатай тэмцэх бодлогыг боловсруулахад ашиглах, авлигатай тэмцэх арга замыг тодорхойлоход оршиж байна.
- “Бизнес эрхлэлтийн орчин дахь авлигын нөхцөл байдлын судалгаа”-г гүйцэтгэхээр шалгарсан “Модун хөгжлийн төв” НҮТББ-тай гэрээ байгуулж, мэдээ мэдээллээр ханган, арга зүйн зөвлөгөө өгч хамтран ажиллаж байна. Одоогоор судалгааны асуулгыг шинэчлэн боловсруулаад байна.
- Авлигын эсрэг НҮБ-ын конвенцид нийцүүлэн боловсронгуй болгох шаардлагатай хууль тогтоомжийн судалгаа, Худалдан авах ажиллагааны авлигын нөхцөл байдлын судалгааг хийж байна.
- Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний 2.6.1.1-д “Салбар дахь үйл ажиллагааны эрсдэлийг үнэлэх аргачлал боловсруулж, үнэлгээ хийх” арга хэмжээг 2024-2030 онд жил бүр 3 удаа зохион байгуулахаар төлөвлөсөн. Энэ хүрээнд уул уурхайн салбарын авлигын эрсдэлийг бодитой үнэлэх, хариу арга хэмжээ авах бодлого, үйл ажиллагааг оновчтой тодорхойлох, хэрэгжүүлэхэд чиглэгдсэн үнэлгээний аргачлал боловсруулах ажлыг “Сэргэлт консалтинг групп” ХХК, Шударга байдлын үнэлгээний аргачлалыг шинэчлэх ажлыг “Хөгжлийн зүгт” ТББ-тай тус тус гэрээ байгуулан гүйцэтгүүлж, мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө, мэдээллээр ханган гүйцэтгэлд нь хяналт тавин ажиллаж байна.
- Гамшгаас хамгаалах болон онц байдлын үед тусгай үүрэг гүйцэтгэх байгууллагын авлигын эрсдэлийг тодорхойлохоор бэлтгэл ажлыг хангаж байна.

Байгууллагын 2024 оны үйл ажиллагаанд холбогдох үндсэн үзүүлэлтүүд, тоон мэдээллийг нэгтгэн хэвлүүлж, “Шударга ёс” онол, арга зүйн цуврал сэтгүүлийн 2025 оны эхний хагас жилийн дугаарыг хэвлүүллээ.

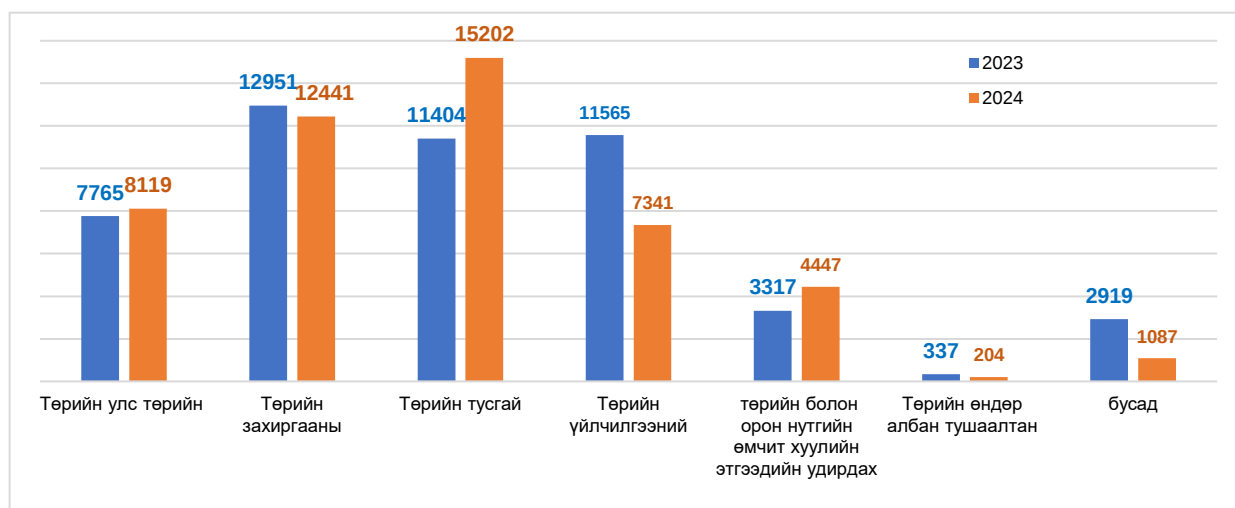
Тав. Хяналт шалгалт, дүн шинжилгээний ажлын чиглэлээр:

5.1. Мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн талаар Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн үйлчлэлд хамаарах албан тушаалтнуудын 2024 оны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлэг (ХАСХОМ)-ийг шинэчлэн бүртгэх ажлыг улсын хэмжээнд удирдан зохион байгуулав. Авлигын эсрэг хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.3 дахь хэсэг, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагаас ХАСХОМ-ийн талаарх тайлан, мэдээг хүлээн авч, нэгдсэн дүн мэдээг гаргалаа.

ХАСХОМ-ийг шинэчлэн мэдүүлэх хуулийн хугацаанд буюу 2025 оны 2 дугаар сарын 15-ны дотор улсын хэмжээнд нийт төрийн болон нутгийн захиргааны нийт 130 байгууллагын 48841 (цахим-45630, хэвлэмэл байдлаар-3211) мэдүүлэг гаргагч мэдүүлгээ хуулийн хугацаанд мэдүүлж, баталгаажуулсан. Авлигатай тэмцэх газарт мэдүүлгээ бүртгүүлэх үүрэгтэй төрийн өндөр болон түүнтэй адилтгах 220 албан тушаалтнаас 204 албан тушаалтан буюу 100 хувь хуулийн хугацаанд шинэчлэн мэдүүлсэн байна. (16 албан тушаалын орон тоо сул байсан.)

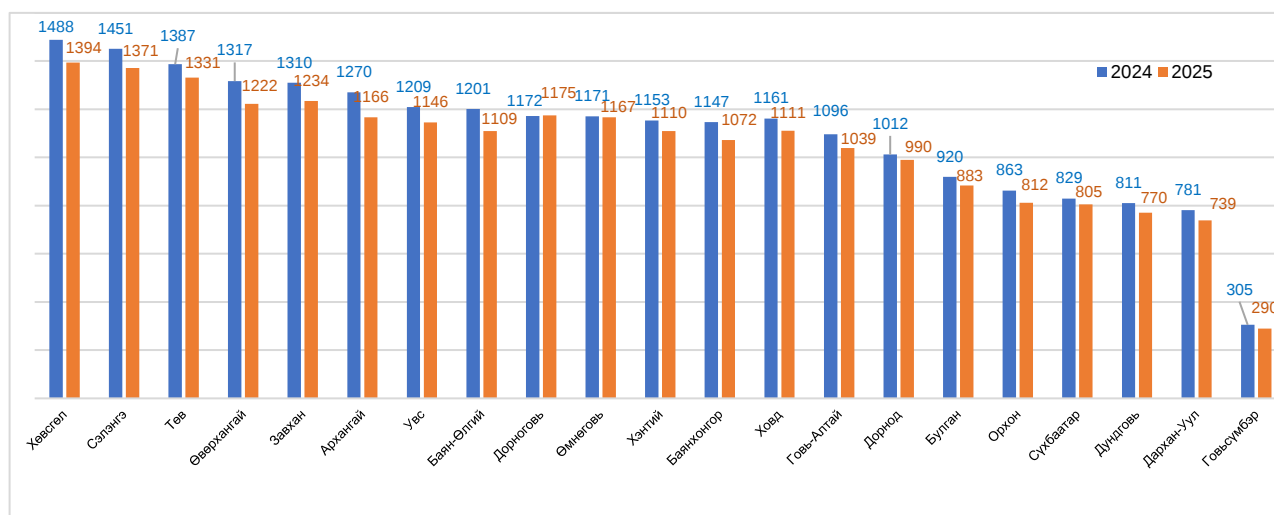
Мэдүүлэг гаргагчдын 12441 буюу 26.5 хувь нь төрийн захиргааны, 15202 буюу 31.1 хувь нь төрийн тусгай, 8119 буюу 16.6 хувь нь улс төрийн, 7341 буюу 15.0 хувь нь төрийн үйлчилгээний удирдах, 204 буюу 0.4 хувь нь төрийн өндөр албан тушаалтан, тэдгээртэй адилтгах, 4447 буюу 9.1 хувь нь төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн удирдах, бусад албан тушаалтнууд 1087 буюу 2,2 хувийг эзэлж байна.

Дүрслэл 1. ХАСХОМ мэдүүлсэн албан тушаалтан
(төрийн албан тушаалын ангиллаар, өмнөх онтой харьцуулснаар)

Нийт мэдүүлэг гаргагчийн 26905 буюу 54.1 хувь нь Улаанбаатар хотод, 21936 буюу 45.9 хувь нь орон нутагт байна. Орон нутгаас Хөвсгөл аймгаас 1394 мэдүүлэг гаргагч бүртгүүлсэн нь бусад аймгуудаас өндөр үзүүлэлт болж байна.

Дүрслэл 2. ХАСХОМ мэдүүлсэн мэдүүлэг гаргагчийн тоо (аймгаар)

Холбогдох хуультай уялдуулан Улсын Их Хурлын Хууль зүйн байнгын хорооны 2024 оны “Журам, маягт, жагсаалт шинэчлэн батлах” 5 дугаар тогтоолын 10 дугаар хавсралтаар баталсан “Мэдүүлэг гаргах албан тушаалтны жагсаалт”-д өөрчлөлт оруулснаар нийт мэдүүлэг гаргагчдын тоо өмнөх оноос 1417 нэгжээр буурсан байна.

Төрийн захиргааны болон нутгийн захиргааны байгууллагаас ирүүлсэн тайлан, мэдээнээс үзэхэд 852 албан тушаалтан “хөрөнгө, орлогын их хэмжээний өөрчлөлт”-ийн талаар мэдүүлж, 39908 албан тушаалтан “тухайн албан үүргийг гүйцэтгэхэд ашиг сонирхлын зөрчилгүйг илэрхийлсэн мэдэгдэл”, 237 нь “ашиг сонирхлын зөрчил үүссэн тухай мэдэгдэл” гаргасан байна.

Авлигын эсрэг хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1, 14.2, 14.3-т заасан үндэслэл болон төрийн албаны ил тод байдал, төрийн албан хаагчийн хариуцлагатай, шударга байдлыг хангах, олон нийт мэдээлэл авах боломжийг олгох зорилгоор төрийн болон нутгийн захиргааны албан тушаалтны 2024 оны ХОМ-ийн хураангуйг <http://www.xacxom.iaac.mn> цахим хуудсанд 2025 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдөр нээлттэй байршуулахад бэлэн болгоод байна.

5.2. Судалгаа, дүн шинжилгээний ажлын талаар- Мэдүүлгийн хяналт шалгалтыг эрсдэлд суурилан зохион байгуулж, үр дүнг тооцох хүрээнд 2024 онд ХАСХОМ мэдүүлсэн 45630 албан тушаалтны мэдээлэлд эрсдэл тооцож, дүн шинжилгээ хийхэд Авлигатай тэмцэх газарт мэдүүлгээ бүртгүүлдэг албан тушаалтнууд, Дорнод аймгийн ИТХ, Улсын Их Хурлын Тамгын газар, Нийслэлийн ИТХ, Гаалийн ерөнхий газар, Монгол банк, Баян-Өлгий аймгийн ИТХ, Эрүүл мэндийн яам, Улсын ерөнхий прокурорын газар, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, Дорноговь аймгийн ИТХ, Хөвсгөл аймгийн ИТХ, Гадаад харилцааны яам, Өмнөговь аймгийн ИТХ, Сүхбаатар аймгийн ИТХ зэрэг байгууллагын 7271 албан тушаалтны мэдүүлэг дунд болон түүнээс дээш эрсдэлтэй байлаа.

Иймд эдгээр мэдүүлэг гаргагчдын ХАСХОМ-ийг төлөвлөгөөт хяналт шалгалтад хамруулах, оффшор бүсэд данстай болон хөрөнгө, орлогын эх үүсвэрээ тайлбарлаагүй албан тушаалтнуудын ХАСХОМ-ийг шалгуулах зэрэг арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна.

5.3. Сургалт сурталчилгаа, мэдээлэл арга зүйн ажлын талаар- Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, нийтийн албан тушаалтны үүрэг хариуцлагыг дээшлүүлэх, гаргаж байгаа нийтлэг зөрчил, цаашид зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, мэдүүлгийг бүртгэж хадгалах эрх бүхий албан тушаалтан (ЭБАТ)-ыг мэргэшүүлэх, сурган дадлагажуулах, үйл ажиллагаанд нь тавих хяналтыг дээшлүүлэх, удирдах албан тушаалтны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх үүргийн хэрэгжилтийг хангуулах чиглэлээр сургалт, мэдээлэл, арга зүйгээр хангах ажлыг тасралтгүй зохион байгуулж байна.

ЭБАТ-уудыг мэдээлэл, арга зүйн зөвлөгөөгөөр хангах, дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор “ЭБАТ мэдээлэл” фэйсбүүк группэд 3104 ЭБАТ-ыг хамруулж, гарын авлага, зөвлөмж, мэдээлэл, зааварчилгаа, сурталчилгаа болон бусад цаг үеийн шинжтэй мэдээллийг тухай бүр тогтмол байршуулж, байнгын холбоотой ажиллаж байна. Тайлант хугацаанд 6 удаагийн сургалт (цахим, танхимаар)-д 1697 ЭБАТ, нийтийн албан тушаалтныг, 25 удаагийн сургалтад нийт 5496 мэдүүлэг гаргагчийг хамрууллаа.

*Дүрслэл 3. Сургалтад хамруулсан албан тушаалтны тоон үзүүлэлт
(өмнөх оны мөн үеийнхтэй харьцуулбал)*

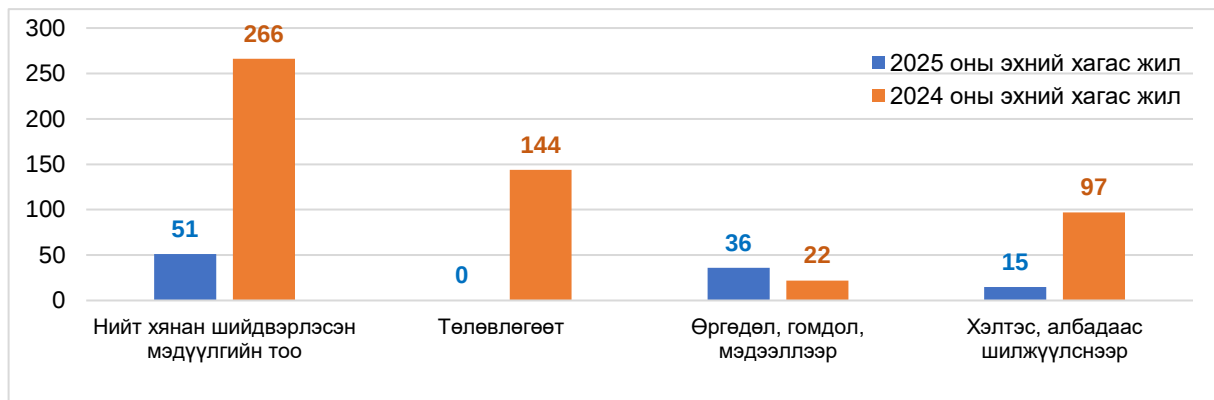
Мэдүүлэг гаргагч албан тушаалтан нь хуулийн хугацаанд хөрөнгө, орлогын мэдүүлгээ үнэн зөв мэдүүлэх үүргийн талаар телевиз, сонин болон цахим хуудас болон олон нийтийн мэдээллийн бусад хэрэгсэл, нийтийн сүлжээгээр дамжуулан сурталчилгааг тогтмол хийж мэдээ, мэдээллээр ханган ажиллалаа.

“Хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг бүртгэх, хадгалах эрх бүхий албан тушаалтанд зориулсан гарын авлага”-ыг шинэчлэн хэвлүүлж, төрийн болон нутгийн захиргааны нийт 130 байгууллага, 3000 гаруй ЭБАТ-д хүргүүлэв.

5.4. Хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлэг (ХАСХОМ)-ийн хяналт, шалгалтын ажлын талаар- 2025 оны эхний хагас жилд шинээр хүлээн авсан 37, өмнөх оны үлдэгдэл 23, нийт 60 албан тушаалтны ХАСХОМ-ийг хянан шалгаххаас 51-ийг хянан шийдвэрлэж, одоо 9 мэдүүлгийг хянан шалгах ажил үргэлжилж байна.

Хянан шийдвэрлэсэн 51 мэдүүлгийн 36 буюу 70.6 хувийг иргэдээс гаргасан гомдол, мэдээллийн мөрөөр, 15 буюу 29.4 хувийг бусад хэлтэс, албадаас шилжүүлснээр хянан шалгасан байна.

Дүрслэл 4. Мэдүүлгийн хяналт шалгалтын тоон үзүүлэлт (өмнөх оны мөн үеийнхтэй харьцуулбал)

Хяналт шалгалтаар нийт 8 албан тушаалтанд, үүнээс Авлигын эсрэг хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.8.2-т зааснаар 5 мэдүүлэг гаргагчид албан тушаалын цалингийн хэмжээг гурван сар хүртэл хугацаагаар 30 хувиар бууруулах, 13.8.3-т зааснаар 2 мэдүүлэг гаргагчид албан тушаалын цалингийн хэмжээг тодорхой хугацаагаар тодорхой хувиар бууруулах, 1 мэдүүлэг гаргагчид 13.8.4-т зааснаар ажлаас халах сахилгын хариуцлага тооцуулсан байна.

Хүснэгт 3. ХАСХОМ-ийн хяналт шалгалт (өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

Хамаарах хугацаа		ХАСХОМ					Хариуцлага тооцуулах үндэслэлтэй	Хариуцлага тооцсон
		Өмнөх оны үлдэгдэл	Тайлант хугацаанд хүлээж авсан	Шалгавал зохих	Хянан шийдвэрлэсэн	Ажиллагааны үлдэгдэл		
2025	Эхний хагас жил	23	37	60	51	9	8 /15,7%/	8
2024		101	165	266	263	3	26 /10.0/	26

Хяналт шалгалтаар 9 мэдүүлэг гаргагчийн мэдүүлэгт холбогдох Эрүүгийн хуульд заасан гэмт хэргийн шинжтэй байж болзошгүй үйлдэл, мэдээллийг шалгуулахаар тус газрын харьяалах хэлтэст шилжүүлснийг одоо шалгаж байна.

Өөрийн болон гэр бүлийн гишүүдийн татвар ногдуулах орлогоо үнэн зөв тайлагнаагүй байж болзошгүй нөхцөл байдал илэрсэн тул Татварын ерөнхий хуулийн 34 дүгээр зүйлд зааснаар 2 мэдүүлэг гаргагчид холбогдох мэдээллийг Татварын ерөнхий газарт шилжүүлснээр шалгалтаар нийт 2,744,287,691 төгрөгийн татварын зөрчил илэрч, 355,253,320 төгрөгийн нөхөн татвар, торгууль, алданги ногдуулсан байна.

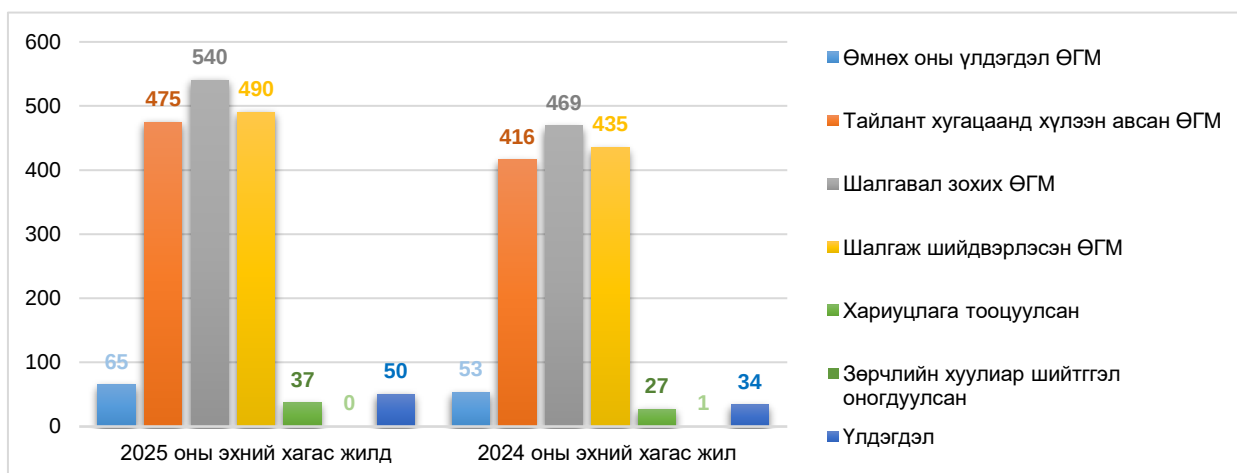
5.5. Гомдол, мэдээллийн хяналт шалгалтын ажлын талаар- 2025 оны эхний хагас жилд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас албан тушаалтны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийг шалгуулахаар хандсан 475 (өмнөх оны үлдэгдэл 65), нийт 540 гомдол, мэдээллийг хянан шалгахад тайлант хугацаанд 490 гомдол, мэдээллийг хянан шийдвэрлэсэн бөгөөд одоо 50 гомдол, мэдээлэл ажиллагаанд байна. Шийдвэрлэлт 90.7 хувьтай байна.

Хянан шалгасан гомдол, мэдээллээс 90 албан тушаалтанд холбогдох зөрчил тогтоогдож, гэмт хэргийн шинжтэй байж болзошгүй гэж үзэн эрх бүхий хэлтэст шилжүүлсэн 33, бусад байгууллагад харьяаллын дагуу шилжүүлсэн 58, бусад хэлтэст шилжүүлсэн 3, хуульд зааснаар хянан үзээгүй болон буцаасан 74, зөрчил илрээгүй 231, бусад 1 байна.

Гомдол, мэдээлэлд дурдсан нөхцөл байдлыг хянан шалгаж, ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх, эсхүл олон нийтийн зүгээс ашиг сонирхлын зөрчилтэй гэж үзэх нөхцөлийг үүсгэж байгаа талаар мэдэгдэж анхааруулан, хууль зөрчсөн албан хаагчдад хариуцлага ногдуулах болон хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах талаар шаардлага хүргүүлж ажиллав.

Зөрчил гаргасан 38 албан тушаалтанд сахилгын хариуцлага оногдуулахаар эрх бүхий албан тушаалтанд уламжилснаар нийт 37, үүнээс Авлигын эсрэг хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.8.1-д зааснаар сануулах шийтгэлийг 1, 13.8.2-т зааснаар албан тушаалын цалингийн хэмжээг хуульд заасан хугацаа, хэмжээгээр хасах шийтгэл бууруулах шийтгэлийг 1, 13.8.4-т заасан ажлаас халах шийтгэлийг 1, 33.1.2-т зааснаар албан тушаалын цалингийн хэмжээг хуульд заасан хугацаа, хэмжээгээр хасах шийтгэл бууруулах сахилгын шийтгэлийг 7, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2.2-т зааснаар албан тушаалын цалингийн хэмжээг хуульд заасан хугацаа, хэмжээгээр хасах шийтгэлийг 24, мөн хуулийн 29.2.3-т зааснаар албан тушаал бууруулах сахилгын шийтгэлийг 2, мөн хуулийн 29.2.4-т зааснаар нийтийн албанаас халах шийтгэлийг 2 албан тушаалтанд оногдуулах шаардлага хүргүүлж, хэрэгжилтэд нь хяналт тавин ажиллаж байна.

Дүрслэл 5. Гомдол, мэдээллийн шийдвэрлэлт (өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

Нийт гомдол, мэдээллийн 95.3 хувийг хуулийн анхны хугацаанд, 4.7 хувийг хуулийн хүрээнд хугацаа сунган шийдвэрлэсэн бөгөөд тайлант үед хугацаа хэтэрсэн тохиолдол бүртгэгдээгүй байна.

Хүлээж авсан нийт гомдол, мэдээллийн 40.9 хувийг Улаанбаатар хотоос, 59.1 хувийг орон нутгаас ирүүлсэн байна. Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, давтан гаргахгүй байх, үйл ажиллагаандаа хуулийг хэрэгжүүлж ажиллах талаар Санхүүгийн зохицуулах хороо, Эрүүл мэндийн яам, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, Авто тээврийн үндэсний төв, Баянгол дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар, Баянхонгор аймгийн Засаг дарга, Ховд аймгийн Дуут сумын ИТХ, Хөвсгөл аймгийн Мал эмнэлгийн газар, “Багануур зүүн өмнөд бүсийн цахилгаан түгээх сүлжээ” ТӨХК, “Дулааны цахилгаан станц 4” ТӨХК, “Цахилгаан дамжуулах үндэсний сүлжээ” ТӨХК, “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ зэрэг давхардсан тоогоор 16 байгууллага, албан тушаалтанд зөвлөмж, шаардлага хүргүүлж, үр дүнг тооцон ажиллалаа.

2025 оны эхний хагас жилд шалган шийдвэрлэсэн гомдол, мэдээллийн агуулгын хувьд албаны эрх мэдэл буюу албан тушаалын байдлаа урвуулсан, хэтрүүлсэн 31.2 хувь, бусдад давуу байдал олгосон 21.6 хувь, ашиг сонирхлын зөрчилтэй хууль бус шийдвэр гаргасан 25.5 хувь, хууль бус томилгоо хийсэн 12.8 хувь, бусад 8.9 хувь тус тус эзэлж байна. Энэхүү үзүүлэлтийг өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулбал албаны эрх мэдэл буюу албан тушаалын байдлаа урвуулсан, хэтрүүлсэн зөрчил 11.7 хувиар өссөн, бусдад давуу байдал олгосон зөрчил 6.4 хувиар буурсан, ашиг сонирхлын зөрчилтэй хууль бус шийдвэр гаргасан зөрчил 3 хувиар өссөн, хууль бус томилгоо хийсэн зөрчил 5.8 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

5.6. Нийтийн албанд томилогдохоор нэр дэвшсэн этгээдийн хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлэг (ХАСУМ)-ийг хянасан талаар- Тайлант хугацаанд нийтийн албанд томилогдохоор нэр дэвшсэн 8417 этгээдийн ХАСУМ-ийг хүлээн авснаас 8115 этгээдийн урьдчилсан мэдүүлгийг хянан шийдвэрлэж, холбогдох байгууллагад хариуг хүргүүлсэн, 302 мэдүүлэг хянагдаж байна.

Хүснэгт 4. Хянан шалгасан хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлэг
(өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

		Хүлээн авсан	Хянасан	Үүнээс:				Үлдэгдэл
				АСЗ үүсэх нөхцөл байдал тогтоогдоогүй	АСЗ үүсэх нөхцөл байдлыг анхааруулсан	Илт ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх	Хуульд зааснаар буцаасан	
2025	эхний хагас жил	12651	12458	11121 /89.2%	957 /7.7%	52/0.4%	328 /2.6%	193 /1.5%
2024		8417	8115	7340 /90.4%	474 /5.8%	18/0.2%	277 /3.4%	302 /3.6%

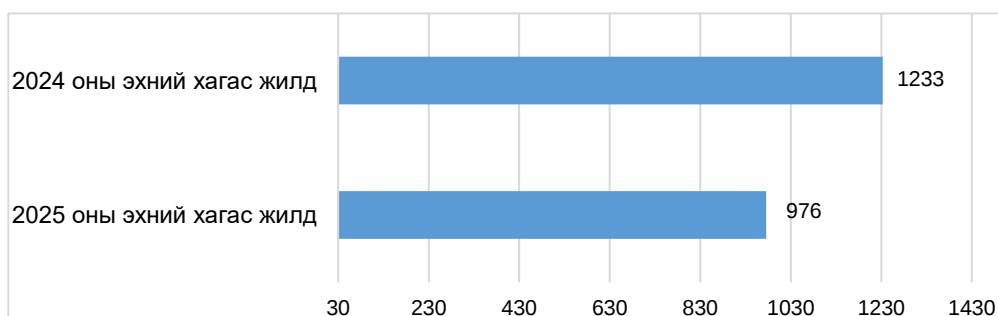
Нийтийн албанд томилогдохоор нэр дэвшсэн 52 этгээд тухайн албан тушаалд томилогдоход илт ашиг сонирхлын зөрчилтэй нь тогтоогдсон тул томилох эрх бүхий албан тушаалтанд мэдэгдсэн.

Нийтийн албанд томилогдохоор нэр дэвшсэн этгээдийн хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлгийг хуульд зааснаар хянуулаагүй томилсон томилох эрх бүхий 32 албан тушаалтанд хуульд заасан хариуцлага тооцуулахаар шаардлага хүргүүлснээс 25 албан тушаалтанд Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2.2-т зааснаар албан тушаалын цалингийн хэмжээг гурван сар хүртэл хугацаагаар 30 хувиар бууруулах сахилгын хариуцлага тооцуулаад байна.

Зургаа. Мөрдөн шалгах ажлын чиглэлээр:

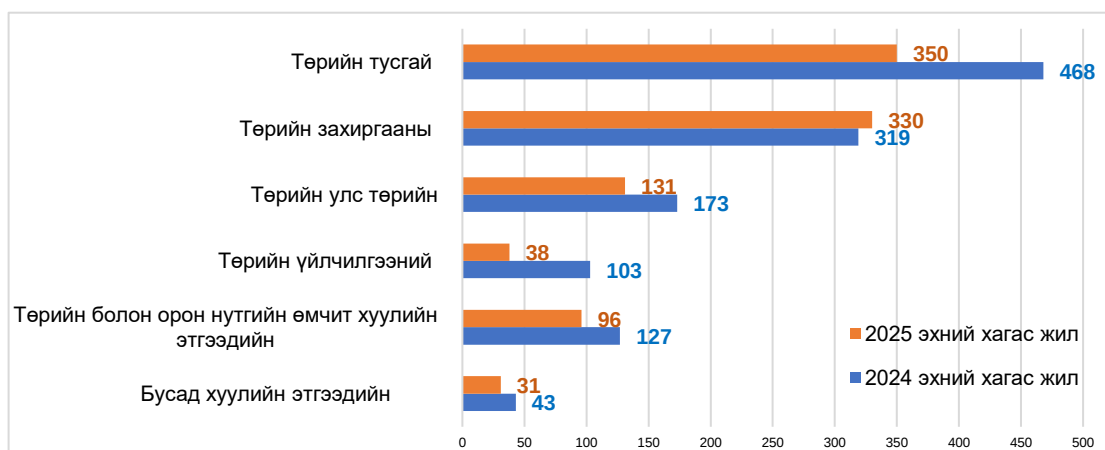
6.1. Гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээлэл- 2025 оны эхний хагас жилд өмнөх оны 81, энэ оны 895 гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээлэл, нийт 976 гомдол, мэдээллийг хянан үзсэнээс 208 гомдол, мэдээллийг Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд заасны дагуу харьяалах байгууллагад нь шилжүүлсэн. Хянан шийдвэрлэсэн гэмт хэргийн талаарх гомдол мэдээлэл өмнөх оны мөн үеэс 20.8 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

Дүрслэл 6. Хянан шийдвэрлэсэн гэмт хэргийн шинжтэй гомдол, мэдээлэл
(өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

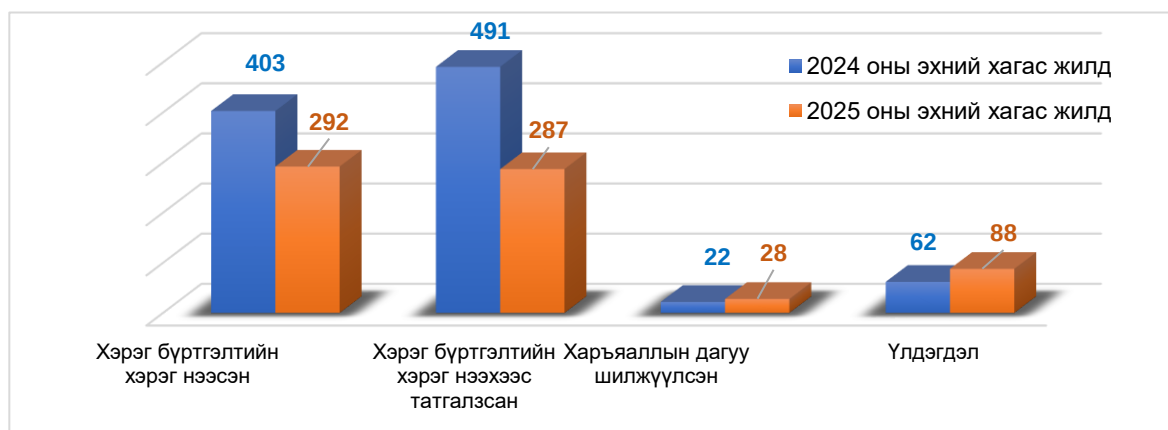
Гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээллийг холбогдсон албан тушаалын ангиллаар нь авч үзвэл, төрийн улс төрийн 131, төрийн захиргааны 330, төрийн тусгай 350, төрийн үйлчилгээний 38, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн 96, бусад 31 байна.

Дүрслэл 7. Гомдол мэдээлэлд холбогдох албан тушаалтны ангилал
(өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

Мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан өмнөх оны дугаартай 62, энэ оны дугаартай 633, нийт 695 гомдол, мэдээллээс 292 гомдол, мэдээлэл буюу 42.0 хувьд хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын хэрэг нээж, 287 гомдол, мэдээлэл буюу 41.3 хувьд хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээхээс татгалзах, 28 гомдол, мэдээлэл буюу 4.0 хувийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх саналтай тус тус прокурорт шилжүүлж, 88 гомдол, мэдээллийн үлдэгдэлтэй, шийдвэрлэлт 87.3 хувьтай байна.

Дүрслэл 8. Гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээллийн шийдвэрлэлт
(өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

Мөрдөн шалгах хэлтэст хүлээн авч шалгасан 695 гомдол, мэдээллийн 372 буюу 62.8 хувийг Улаанбаатар, 323 буюу 46.5 хувийг орон нутгийн прокурорын хяналтын харьяалалтай гомдол, мэдээлэл эзэлж байна.

6.2. Эрүүгийн хэргийн талаар- Хуульд заасан харьяаллын 1691 үйлдэлтэй, 986 холбогдогчтой, 1421 хэрэгт хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын ажиллагаа явуулсныг 2024 оны эхний хагас жилд 1424 хэрэг шалгасантай харьцуулбал өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал 0.2 хувиар буурсан байна.

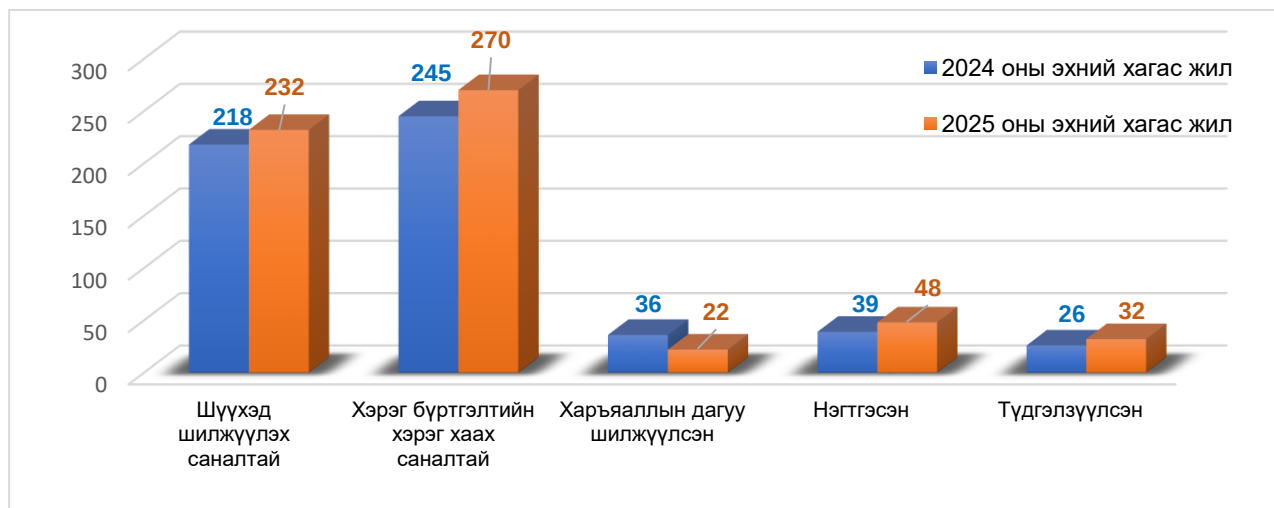
Нийт шалгасан хэргийн 232 буюу 16,3 хувийг шүүхэд шилжүүлэх саналтай, 270 буюу 19.0 хувийг хэрэг бүртгэлтийн хэрэг хаах, эрүүгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгох саналтай, 22 буюу 1.5 хувийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх саналтай прокурорт шилжүүлж, 48 хэргийг нэгтгэн шалгаж, 32 хэргийг түдгэлзүүлж, одоо 817 эрүүгийн хэргийн үлдэгдэлтэй байгаагаас хэрэг бүртгэлтийн 757 хэрэг, мөрдөн байцаалтын 60 хэрэг байна. Мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан хэргийн шийдвэрлэлт 40.3 хувьтай.

Шүүхэд шилжүүлэх саналтай прокурорт шилжүүлсэн хэрэг өмнөх оноос 1.0 хувиар өсч, шүүхээр 125 хэрэг (2024 оны эхний хагас жилд 91) шийдвэрлэгдсэн байна. 2024 оны мөн үетэй

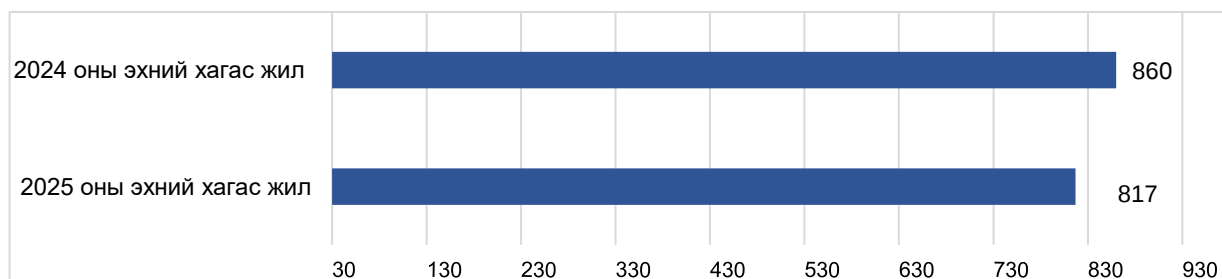
харьцуулбал хэргийн шийдвэрлэлт 2.5 пунктээр, шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэрэг 37.4 хувиар өссөн байна.

Мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан хэргийн шийдвэрлэлт 37.8 хувьтай, шүүхээр 91 хэрэг эцэслэн шийдвэрлэгдсэн байна.

Дүрслэл 9. Хэргийн шийдвэрлэлт (өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

Дүрслэл 10. Ажиллагаанд байгаа хэрэг (өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

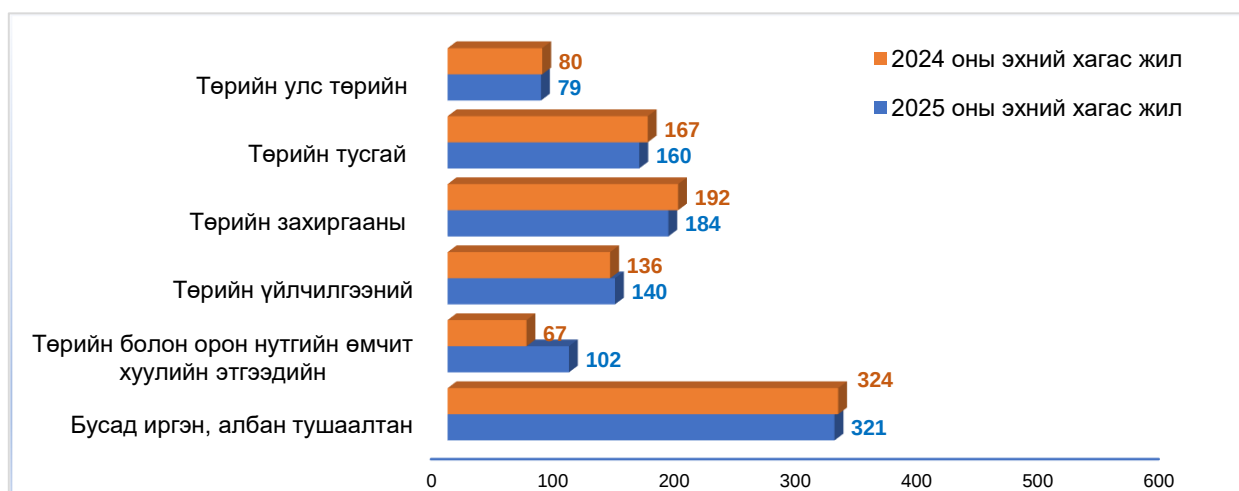

Мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан хэргийг Эрүүгийн хуулийн зүйл хэсгээр ангилбал:

- Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйл (Эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах) гэмт хэрэг- 1062 буюу 62.8 хувь;
- Эрүүгийн хуулийн 22.4 дүгээр зүйл (Хахууль авах) гэмт хэрэг- 182 буюу 10.8 хувь;
- Эрүүгийн хуулийн 22.5 дугаар зүйл (Хахууль өгөх) гэмт хэрэг- 125 буюу 7.4 хувь;
- Эрүүгийн хуулийн 22.8 дугаар зүйл (Төсвийн хөрөнгийг зориулалтын бусаар зарцуулах) гэмт хэрэг- 15 буюу 0.9 хувь;
- Эрүүгийн хуулийн 22.10 дугаар зүйл (Үндэслэлгүйгээр хөрөнгөжих) гэмт хэрэг- 48 буюу 2.8 хувь;
- Эрүүгийн хуулийн 22.12 дугаар зүйл (Хуулийн этгээдийн эрх мэдлийг урвуулан ашиглах) гэмт хэрэг- 32 буюу 1.9 хувь;
- Бусад хэрэг 227 буюу 13.4 хувийг тус тус эзэлж байна.

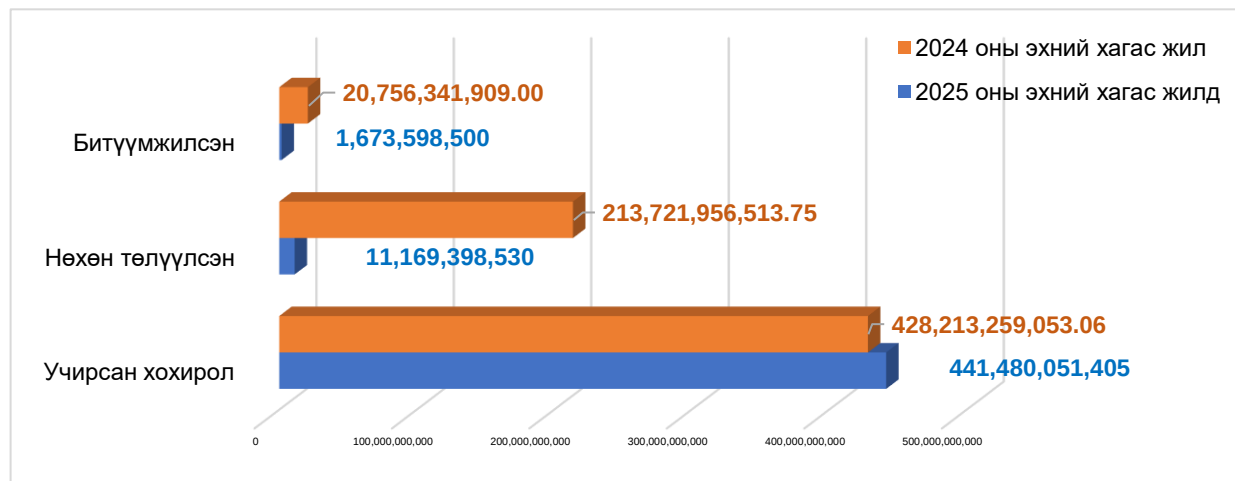
Хэрэгт холбогдон шалгагдсан этгээдийн 79 буюу 8.0 хувийг төрийн улс төрийн, 184 буюу 18.7 хувийг төрийн захиргааны, 160 буюу 16.2 хувийг төрийн тусгай, 140 буюу 14.2 хувийг төрийн үйлчилгээний, 102 буюу 10.3 хувийг төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн, 321 буюу 32.6 хувийг бусад этгээд эзэлж байна.

Дүрслэл 11. Гэмт хэрэгт холбогдон шалгагдсан албан тушаалтан
(Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

2025 оны эхний хагас жилд шалгагдсан гэмт хэргийн улмаас 441,480,051,405 (дөрвөн зуун дөчин нэгэн тэрбум, дөрвөн зуун наян сая, тавин нэгэн мянга, дөрвөн зуун тавь) төгрөгийн хохирол учирснаас мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад 11,169,398,530 (арван нэгэн тэрбум, нэг зуун жаран есөн сая, гурван зуун ерэн найман мянга, таван зуун гуч) төгрөгийн хохирлыг нөхөн төлүүлж, үл хөдлөх, хөдлөх, байр, орон сууц, автомашин, тоног төхөөрөмж зэрэг 1,673,598,500 (нэг тэрбум, зургаан зуун далан гурван сая, таван зуун ерэн найман мянга, таван зуу) төгрөгөөр үнэлэгдэх эд хөрөнгө болон бэлэн мөнгийг битүүмжлэн хамгаалсан байна.

Дүрслэл 12. Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт
(өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

6.3. Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн эрүүгийн хэргийн талаар- 2024 оны эхний хагас жилд мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж шүүхэд шилжүүлсэн хэргээс 91 эрүүгийн хэрэг анхан шатны шүүхээр шийдвэрлэгдэж байсан бол 2025 оны эхний хагас жилд 125 хэрэг шүүхээр эцэслэн шийдвэрлэгдэж, шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэрэг өмнөх оны мөн үеэс 34 нэгжээр буюу 37.4 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргүүдийг дурдвал:

- Архангай аймгийн Засаг дарга Ц.М, ИТХ-ын дарга Б.Ө нарт холбогдох;
- Говь-Алтай аймгийн Засаг дарга С.Г-д холбогдох;
- Дархан-Уул аймаг дахь Онцгой байдлын харьяа Улсын нөөцийн салбарын дарга Б.Г нарт холбогдох;
- Дорнод аймгийн Ус цаг уур, орчны шинжилгээний төвийн дарга М.А нарт холбогдох;
- Ховд аймгийн ИТХ-ын дарга Б.С-т холбогдох;
- Ховд аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын дарга Ш.Д нарт холбогдох;

- Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч М.М-т холбогдох;
- Зам, тээврийн хөгжлийн яамны “Бүс нутгийн авто зам хөгжүүлэх засвар арчлалтын төсөл”-ийн зохицуулагч Н.М-д холбогдох;
- Зэвсэгт хүчний Хуурай замын цэргийн командлалын Ажиллагааны дэмжлэгийн хэлтсийн дарга Ц.Ж нарт холбогдох;
- Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын Иргэний улсын бүртгэлийн газрын улсын бүртгэгч Д.О нарт холбогдох;
- Экологийн цагдаагийн албаны Эрүүгийн цагдаагийн хэлтэст тасгийн дарга Я.Б-д холбогдох;
- Архивын ерөнхий газрын дарга Б.Ү нарт холбогдох;
- Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын дарга Д.Н нарт холбогдох;
- Замын-Үүд боомт дахь Хилийн мэргэжлийн хяналтын албаны улсын байцаагч Б.Б нарт холбогдох;
- Хилийн цэргийн ... дугаар ангийн захирагчийн орлогч М.Ц нарт холбогдох;
- Чингэлтэй дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн Хяналт шалгалт, дотоод аудитын тасгийн дарга Г.А-д холбогдох;
- Жижиг дунд үйлдвэрийн газрын Хууль, тусгай активын хэлтсийн дарга Р.Н, Төрийн захиргаа, удирдлагын хэлтсийн дарга Г.А нарт холбогдох;
- Зоонозын өвчин судлалын үндэсний төвийн захирал Н.Ц-д холбогдох;
- Нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын газрын Байгаль орчин, геологи, уул уурхайн хяналтын хэлтсийн дарга Ж.Г нарт холбогдох;
- “Улаанбаатар цахилгаан түгээх сүлжээ” ТӨХК-ийн Налайх төвийн дарга Б.А нарт холбогдох;
- “Чандмань Налайх” ОНӨААТҮГ-ын дарга Г.Ч-д холбогдох;
- “Улаанбаатар төмөр зам” ХНН-ийн харьяа Зорчигчийн вагон депогийн ерөнхий инженер Х.З-д холбогдох;
- “Эрдэнэс таван толгой” ХК-ийн Борлуулалт, маркетингийн хэлтсийн дарга Г.А-д холбогдох;
- “Дорнод бүсийн эрчим хүчний систем” ТӨХК-ийн Санхүү бүртгэлийн хэлтсийн дарга Д.Г-д холбогдох зэрэг хэргүүд анхан шатны шүүхээр тус тус шийдвэрлэгдээд байна.

Улсын ерөнхий прокурорын газрын Хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах ажиллагаанд хяналт тавих прокурорын 2023 оны 5 дугаар сарын 29-ний өдрийн 4/02 тоот тогтоолын дагуу Авлигатай тэмцэх газар, Цагдаагийн ерөнхий газрын даргын 2023 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрийн А/34, А/134 дугаар хамтарсан тушаалаар байгуулагдсан Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны харьяа Боловсролын зээлийн сангаас төрийн өндөр албан тушаалтнуудын хамаарал бүхий этгээдүүд хууль бус тэтгэлэг авч, эргэн төлөөгүй, мөн тэтгэлгийн мөнгийг хувийн дансаар авч завшсан, мөнгө угаасан байж болзошгүй гэх хэргийн мөрдөн шалгах ажиллагаа үргэлжилж байна.

Улсын ерөнхий прокурорын газрын прокурорын 2022 оны 12 дугаар сарын 5-ны өдрийн 4/04 дугаартай тогтоолыг үндэслэн Нүүрс олборлолт, экспорт, боомтын нүүрсний тээвэрлэлт, төлбөртэй холбогдсон хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах Авлигатай тэмцэх газар, Тагнуулын ерөнхий газар, Цагдаагийн ерөнхий газрын даргын 2022 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн А/101, А/119, А/326 дугаартай тушаалын дагуу томилогдсон 21 мөрдөгчийн бүрэлдэхүүнтэй хамтарсан ажлын хэсгээс нийт 103 хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж, 59 хэргийг шийдвэрлэснээс 83 холбогдогчтой 15 хэрэг шүүхээр шийдвэрлэгдэж, одоо 44 хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагааг үргэлжлүүлэн явуулж байна.

2025 оны эхний хагас жилд эрх зүйн харилцан туслалцаа үзүүлэх чиглэлээр олон улсын гэрээний хүрээнд Бүгд Найрамдах Франц Улс, Бүгд Найрамдах Казахстан Улс, АНУ, БНХАУ-ын Засаг захиргааны онцгой бүс Хонконгийн эрх бүхий байгууллагад, Их Британийн Виржинийн арлуудын ерөнхий прокурорын танхимд эрх зүйн харилцан туслалцааны хүсэлт хүргүүлсэн. Австри Улсад 2024 онд хүргүүлсэн гэмт хэргийн улмаас бий болсон хөрөнгийг царцаах талаар талаар эрх зүйн туслалцааны хүсэлтийн хүрээнд 2025 онд мэдээлэл солилцон мөрдөн шалгах ажиллагааг үргэлжлүүлэн явуулж байна. Япон Улсын Хууль зүйн яамнаас ирүүлсэн эрх зүйн

харилцан туслалцааны хүсэлтийг хүлээн авч, мөрдөн шалгах тодорхой ажиллагааг хийж гүйцэтгэн материалыг хүргүүлээд байна.

Эрүүгийн хэргийн мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад гэмт хэргийн улмаас бий болсон криптовалютыг олж илрүүлэн, Binance дахь дансыг эрх бүхий байгууллагаар дамжуулан царцаах арга хэмжээ авсан бөгөөд цаашид уг криптовалютыг улсын төсөвт төвлөрүүлэх арга хэмжээ авахаар ажиллаж байна.

Тайлант хугацаанд Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар гэмт хэрэг гарахад нөлөөлсөн шалтгаан, нөхцөлийг арилгах арга хэмжээ авахуулахаар холбогдох хуулийн этгээдэд 111 мэдэгдэл хүргүүлснээс 81 мэдэгдлийн хариуг хүлээн аваад байна.

ДҮГНЭЛТ

2025 оны эхний хагас жилд Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, байгууллагын 2025 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажил, арга хэмжээний хэрэгжилтийг ханган биелүүллээ гэж дүгнэж байна.

Цаашид байгууллагын 2025 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлтийг бүрэн хангаж, гүйцэтгэлийн чанарт ахиц гаргах, урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх ажлын арга барилыг өөрчлөн шинэчлэх, албан хаагчдын мэргэжлийн мэдлэг, ур чадварын түвшинг дээшлүүлэхэд анхаарч ажиллах шаардлагатайн дээр 2025 оны 9 дүгээр сард Монгол Улсад зохион байгуулах Ази-Номхон далайн орнуудын хөрөнгө буцаах байгууллага хоорондын сүлжээний (ARIN-AP) 10 дахь удаагийн Жилийн бүгд хурлын бэлтгэл ажлыг хангаж, амжилттай зохион байгуулахаар төлөвлөн ажиллаж байна.

--oOo--